

1595.

Sargelyer, Petrus: De obligationibus [6.] Jus, quae quæritur
ex contractu nascentibus et de modis tollendarum
obligationum.

1603.

Stephani, Matthias: Disputatio continens repetitionem
summarum l. ut. vim de jus. et. jus. -.

1629.

Gerschor, Sivericus: de commodato.

1636.

Mevius, David: 7 Controversiae juris publici
ex materia jurisdictionum, contractuum et delictorum
supromptae.

1637.

Westphal, Andreas: De serenissimum Ducum
Pomeraniae meritis in rebus literariis deserventibus

1649.

Hypmannus, Franciscus: De referendaribus et eorum officio in legendis actis. Rec. 1729

1650.

Volschorius, Trachinus: De cessione banorum.

1651.

1. Volschorius, Trachinus: De restitutione spoliatorum
2. Volschorius, Trachinus: De contractu et Distracta sponsalivorum.

1653.

Pommeschius, Franciscus: De consecratione principum. 1.

1654.

1. Pommeschius, Franciscus: De consecratione principum. 2.
2. Pommeschius, Johannes: De auctoritate principis

1655

Friedrichs, Conradus : *De matris*

1661.

1. Pommereschius, Joannes : *Programma, quo . . .
et inauguralem : de mariti in proprio matris patri-
monio constituto jure, dissertationem
Raphaelle Brichio . . . pro licentia supremo
in utroque jure honores obtinendi habendam . . .
instit.*
2. Pomereschius, Joannes : *De mariti in proprio matris
patrimonio constituto jure.*
3. Pomereschius, Joannes : *De jure commentitio.*

1664.

1. Engelbrecht, Georgius : *De maleficis et maledictis.*
2. Engelbrecht, Georgius : *De posthumeris.*

1665.

1. Pomeresthus, Franci: De perjurio ejusq. poene.
2. Pomeresthus, Arthur: Programma, quo Tub. Pomeresthus, Fac. jur. decanus: ... et Dissertationem inauguralem ... de perjurio, a ... Prædico Antonii ... pro consequendis ... in utroque jure honoribus ... iur. Fac.
3. Pomeresthus, Franci: De factis et re aliena perceptis.
4. Pomeresthus, Franci, Facult. jur. decanus: Programma, quo ... et Dis. inaug. ... de factis et re aliena perceptis ... Petro Marcon ... pro consequendis ... in utroque jure ... privilegiis ... habendam iur. Fac.

10
DE
SERENISSIMORUM
DUCUM POMERANIAE MERITIS
IN REM LITERARIAM

DISSERENT
PRÆSES
ANDREAS WESTPHAL,
PROF. PHIL. ORD.,

ET
AUGUSTINUS BALTHASAR,
GRYPHISWALDENSIS,
ANNO MDCCXXIII. DIE X. MARTII,

P 345
BOGISLAI XIV.,
MUNIFICENTISSIMI ACADEMIÆ GRYPHICÆ PATRONI,
QVI
ANNO MDCXXXVII.
DIE,

QUEM DIXIMUS,
VITAM AC FAMILIAM CLAUSIT,
RELIQVORUMQUE
ANTECESSORUM GLORIOSISSIMORUM
MEMORIAM

PIA, DEVOTA AC VENERABUNDA
MENTE
INSTAURATURL

GRYPHISWALDIE, Typis C. HOEPFNERI, R. A. T.

VIRIS

EXCELLENTISSIMIS, AMPLISSIMIS, CONSULTISSIMIS,
DOCTISSIMISQUE

DN. DN. AVUNCULIS

Dn. HENNINGIO JOACHIMO
GERDESIO,

Summi Tribunalis, quod est Wismariae, Secretario
fidelissimo, meritissimo,

Dn. PHIL. BALTHAS. GERDESIO,
J.U.D., ejusdemque Prof. in Acad. Gryphica celeberrimo,
Regii Consistorii Assessori gravissimo:

NEC NON
PROXIMO AB HIS COGNATIONIS VINCULO
SECUM CONJUNCTIS

Dn. HENNING. CHRISTOPH.
GERDESIO,

J.U.D., ejusdemque Prof. de hac Academia meritissimo,
ac Regii Judicii Eccles. Directori gravissimo, dexterrimo,

Dn. DAVIDI GERDESIO,
Jcto famigeratissimo, Syndico de hac civitate egregium
prorsus in modum merenti,

*Cognatis & affnibus suis, quos Deus T.O.M.
in studiorum suorum incrementum ulterius diu
sospites & incolumes esse jubeat,*

*Hoc quicquid est Literarum munus
cum devoti animi, ac subjecti cultus monumentum
sacrum dicatumque offert*

Nominum tantorum
indefessus Cultor
A. BALTHASAR.

DE
DUCUM POMERANIÆ
MERITIS IN REM LITERARIAM.

§. I.

Uⁱ in rerum civilium contemplatione attente studioseque defixos habuit oculos, is ex earum indole rite colliget, quod publica res univ^{er}sa regatur Prudentia & Arte, hæcque inprimis validissimum ac firmissimum status publici munimentum, & belli & pacis temporibus, sustineat. Omnibus enim sub-

ductis rationibus, quæ ad hancce rem facere videntur, apparebit, quod vitæ civilis iusta mensura sine mutuis officiis, animi cultu, morum probitate, neutiquam queat adimpleri, nihilque ad conservandum societatis humanæ vinculum sit fortius, quam Academiæ ac Scholarum constitutio, in quibus quippe Mortalium animi ad acriorem Virtutum, quas modo diximus, sensum inflammati, ab asperis, horridis & feris moribus ad vitam emendatiorem, & ab ignorantia ad humanitatis cultum, variamque doctrinam, nec non placita, statui civitatis, Principumque rationibus consentanea, traducantur, quò tandem aliquando non habeat solum Republica, quorum fidei negotia civilia & Ecclesiastica tuto queant imponi, sed etiam reliqui, qui eo adspirare non valent, ad placidam

4 DE DUCUM POMERANIE MERITIS

cidam ac tranquillam cum aliis vitam colendam mature componantur formenturque. Beatæ enim celebrandæ sunt Respublicæ, ubi ad mansuetiorem vitam, eaque, quæ ad vitæ civilis decus & ornamentum majus faciunt, mortales per ingenii cultum adducuntur. Dum igitur nullæ omnino vitæ humanæ partes possunt fingi, quæ Literarum lumine non illustrentur, omnesque felicitatis partes in statum consueunt publicum, si sapientia cuncta direxerit, Religio vigeat floreatq; (quam nemo rite incalcabit, nisi doctrinæ præditi fuerit instructus) ac demum legum auctoritas facta rectaque conservetur, (id quod solida & erudita scientia, genuinum singularum LL. sensum, nec non involuta earum dogmata evolvens, præstat) exigit officii ratio, postulat publicæ salutis cura & Principibus, ut literarum studia in sinu ac gremio suo quam liberalissime foveant. Consideres porro, quanti, quamque incredibiles fructus ex Artis salutaris doctrina, Physica, Mathematici, aliisque artibus, ad vitæ humanæ commoda amplificanda atemperatis, in statum civitatis promanent; prout eundo per singulas rerum classes, evictum ac comprobatum dedi in *Dissertatione de Incrementis regionum & urbium promovendis*. Est hoc denique literarum munus ac beneficium, ut maximum conferant momentum ad Imperiorum, Regnorumque diuturnam conservationem pariter ac stabilitatem: In illustrissimo hic situm est loco Imperium Romanum, tanta finium magnitudine, gloria victoriarum, administrationis prudentia condecoratum. Sunt equidem, qui omne illud, quicquid Romanis in finium suorum amplitudine munienda evenit prospere, armorum peritiæ ac præsidio referunt acceptum: At illi, qui seria justaque æstimatione indolem Imperii hujus profecuti sunt, recte posuerunt calculum, gloriam hanc non solis armis vindicandam, sed literarum quoque studia in magnitudinis Romanæ, ad tam augustum culmen perducit, & per tot secula in sua sede immotæ, admittenda esse consortium. Liberalibus enim disciplinis hæc debent Romani, ut ex iis hauserint rationes, Gentes illas, quibus servitutis impo-

imposuerant jugum, consilio regendi, impetusque earum ferociae praeservidos iuxta cautione temperandi. Huic quidem negotio feliciter expediendo recte praeter aliis destinabant literas, ac cultum earum, morum quippe asperitatem propellentium, spiritusque insolentissimos contudentium, Gentibus, ad quas arma illorum victricia penetraverant, injungebant. Quare & sapientissimi illi civitatum moderatores Romani in provinciis suis, utpote in Gallia, Hispania, Britannia, & alibi, litterarum & bonarum artium sedes sollicitè constituerunt, ut cum amore litterarum amorem sui simul instillarent. Quodsi e contrario Academiae fuerint sublatae, ac Scholae evertae, sua sponte subsequetur turpis ignorantia, malitia & impietas detestanda, imò rationis usus abjicietur. Ceterum nolo prolixius eruditionis causam perorare, neque habitum ejusdem ad vitam civilem plurimis delineare, postquam argumentum hocce industria JOH. BARBEVRAE in peculiari Oratione, exhibente *Discours sur l'utilité des lettres & des sciences par rapport au bien de l'Etat*, jam occupavit.

§. II.

Quae cum ita sese habeant, laetissima ac florentissima denum facies inducitur litteris, si ipsi rerum civilium moderatores eruditionis laude emineant, gloriam per litterarum studia adflectent, Musas foveant, ornent, & in majus illustriusque promoveant. Ejusmodi Principum beneficiis atque exemplis ingenia ad res praecclare gerendas accenduntur, ac stimulis quasi vehementioribus acuuntur. Est enim haec mortalium indoles, ut Principes, quosve in sublimiori gradu Numinis favor collocavit, privatae sortis homines sequantur. Quodsi iidem pectus suam sapientiae studiis impleverint, rapiunt plerumque in sui admirationem imitationemque. Torpent contra & prostratae jacent literae, prout experientia abunde facit testatum, si Principes inveniantur a studiis alienissimi, vel iis non iustum statuentes pretium. Seculis proinde superioribus cum post renatas literas Principes, Musarum amore capti, nihil inexpertum atque intentatum omitterent in incrementis

DE DUCUM POMERANIE MERITIS

6
tis literariis amplificandis, Divino prorsus eveniebat consilio, ut literarum studia sat commemorandas passa vicissitudines, ad augustum perducerentur statum, & splendoris sui radios brevi temporis spatio totam per Europam projicerent.

§. III.

Hæc omnia efficiunt, ut felicissimas illas deprædicem Respublicas, quæ omnes artes, studiaque illustria, tanquam firmissima status civilis fulcra, in sinu suo nutriunt alunque, & quæ nactæ insuper sunt Principem, qui animum suum per scientias, Reipublicæ administrandæ necessarias ac proficuas, circumtulit. Amplissimus campus sese hic pandit, verbis, quæ hætenus pro literarum gloria fecimus, e reconditis Historiarum monumentis lumen adfundendi: At enim vero Divini illi Heroës & Duces Pomeraniæ M. G. & Serenissimi animo nostro obversantur, exempla quippe omnium seculorum commemoratione digna suggerentes. Sane nominis sui gloriam æternaturam in alendis pietatis studiis, in Scholis illustrioribus condendis, in statuendis præmiis literariis positam esse, recte censuerunt, nihil inde in omni omnino vita omitterentes, quod ad agendam pietatis causam, & rem literariam juvandam ornandamque facere videbatur, validissimis rerum argumentis convicti, vim inde ponderosissimam ad Respublicas firmandas ac stabiliendas accedere. Meritorum eorum, quæ Duces Pomeraniæ in rem literariam extare voluerunt prorsus eximia, hodieque in omnium hærent oculis, magnitudinem, nullis certe tacendam seculis, ac voluntatem Eorum in literas indulgentissimam, qui serio recolit, secumque volvit, quibusnam verbis laudes illorum, sortis communis terminos longius excedentium, debite consequetur, aut quibus dictis facta æquabit? Nam si ulla Gens illustrior virtutum, quibus effulsit, gloria sese potest efferre, est sane Pomeranica, naturam in tribuendis animi dotibus adeo fautricem experta, ut plurimis palmam præripiat, vel saltem dubiam reddat. Cum igitur cultus subjectissimi honor nobis tantummodo fuerit relictus, devotæ mentis impetu in Serenissimos quondam

6A

dam Pomeraniæ Principes abrepti, venerabundi statim quæcunque hocce pietatis intensissimæ monumentum iisdem collocare atque erigere, ac sancta fidelique custodire beneficia, quorum rivuli hodieque in Pomeraniam derivantur cumulatissime. Ibit hinc in literas, in fastos, in secula, beatissimæ recordationis Principum nomen ac gloria. Nolo jam in laudes eorum omnes excurrere, cum sint plurima, quibus suo jure possint superbire, sive celsissimæ mentis indolem, qua luculentissimas pietatis ac gratiæ suæ dederunt significationes, sive antiquitatem ac splendorem generis, affinitatesque per Cætareas, Regias, ac Serenissimas Principum familias, latius diffusas, spectaveris: Sed præsens hæc Commentatio Academica iis spatiis erit circumscribenda, ut tantummodo meritorum Literariorum, quibus Duces hi Serenissimi ad immortale nominis decus contenderunt, habeat rationem.

§. IV.

Antequam reliquæ cultus idololatrici fat crassi, cui Slavi, Pomeraniæ quondam habitatores, ad insaniam usque pertinacius dediti erant, penitus extinguebantur ac debebantur, horrida & inculta barbaries, publica que ingeniorum lues nimium diu huic regioni incubuerat, armorumque studium, quo Slavi incitati erant, omnes fere artes fœdissimo mulctaverat exilio. Hi enim, postquam Svevorum ac Vandalorum vacuas sedes ab anno 550. usque ad annum 600. paulatim occupaverant, a primis ætatis annis in belli profusi studia, & hinc nunquam non in armis, cædibus, rapinis, omnique immanitate (cujus in Christianorum præsertim terris fat tristia reliquerunt vestigia, in eas impetus suos furentes ac violentos sæpius convertentes) versati, nominis sui gloriam non in ingenii, sed fortitudinis laude quærebant, a mansuetiorum literarum cultu longius remoti. Quale proinde suffugium ab ea gente sibi præbendum eadem possunt spondere, quæ adeo in transversum rapitur, ut fortitudinem venustarum artium cognitione impediri, inepte sibi persuadeat?

lu-

Interim tamen natura non omnino Slavos ab aliqua virtutum, hospitalitatis inprimis & fidei in suos admodum conspicuæ, admittione se junxerat, quas commendavit HELMOLDUS in *Chron. Slavorum*; CRAMERUS in dem *Pommerschen Kirchen-Chronico*; KANTZOVIVS in *Chron. Pomer. MSto.*; GEBHARDI in *Disput. de Wineta*. Sunt etiam, ne quid dissimulem, qui existimant, inter densissimas illas tenebras, quibus Slavi fuerunt circumfusi, minora quædam scientiarum lumina apparuisse: Quare etiam sapientiæ domicilia celebrantur, quæ Winetæ & Demini pro illorum temporum captu fuerint condita. Inprimis autem ANDREAS GODOFREDUS AMMON statum illum, qui tunc forte Winetæ & Julini obtinuerit, his verbis sibi sumit representandum in *Historia Pomeraniae Pedagogica*: *Accedit, quod, cum postea ipse locorum situs ad mercaturam has gentes videretur allicere, & duo quondam vicinia exstruerentur, celebrata illa a variis nationibus emporia, WINETA & JULINUM, hodie quidem vel in ruderibus magnam parietem, vel sub aquis jacentia; non potuit non miscere ingenium Genis ferocitatis, & humanitati adveseri, cum videret variarum ritus & instituta gentium, earundemque linguas, legendi, scribendi, supputandique, & alias artes commercii instruendi causa addiscere. His ergo rebus tunc videtur potissimum informata his locis juvenus, usque preparata artibus, quæ ad opes & necessaria huic vitæ adminicula conducerent. Quæ animum perficerent, non nimio tum estimata suspicamur, & ignotè illis nullam aut certe exiguam fuisse cupidinem. Addatur ipsi HENRIET SCHMIDII Brandenburgische Kirchen- und Reformation's Historie p. 27., ubi sacerdotibus eorum non contemnendam Astrologiæ, Medicinæ, Philosophiæ ac linguarum cognitionem asserere non dubitat. Ceterum gentis hujus vana atque inanis superstitio pariter ac idololatria, quæ gravissimum servitutis jugum ingenii injiciunt, opprimunt animos, omnem rationis usum adimunt, & in ignorantia præsidium collocant, ad credendum nos invitant, studia illa, quæ modo diximus, vix primum apud Slavos artigisse gradum, institutaque Gentis hujus, si quæ fuerint, Scholastica non sufficisse barbariei, quæ tam altas egerat radices, e sua sede ejiciendæ. Non est, quod*

quod hæcce diutius nos occupatos teneant, cum annalium fides hic laboret, Venedique res a se gestas in literas ac tabulas referre omnino neglexerint, sint & obscuriora, vel in meras abeant conjecturas, quæ de eorum doctrina in medium ferant proferri.

§. V.

Sidus vero magis benignum rebus Pomeraniæ ab eo tempore cæpit adfulgere, quo OTTO, Episcopus Bambergensis, primus Ecclesiæ Pomeraniæ plantator, atque hinc gentis nostræ Apostolus dictus, vano Deorum cultu extirpatò, Pomeranos e spissis & crassis errorum impietatumque gentili-um tenebris ad veritatis cœlestis, labe tamen Pontificiæ superstiti-onis, quæ horum temporum erat infelicitas, commu-
culatæ cognitionem Seculo XII. traduxit, religionisque Chri-
stianæ radiis eorum mentes collustravit, postquam variis ca-
sibus ac periculis gravioribus defunctus, opeque & consiliis
BOLESLAI, Regis Poloniæ, ac Ducum Pomeraniæ WAR-
TISLAI I. & RATIBORI I., qui e Principibus nostris
primi omnium Christo dederunt nomen, fuerat adjutus. Et
quamvis varii Imperatores, puta HENRICUS, OTTO I, II.
& III. omni in eo contentione elaborassent, ut ferocia Slavov-
rum pectora scitis doctrinæ cœlestis imbuerentur, barbariesq;
inveterata ex eorum moribus profligaretur, vanæ tamen reli-
gionis persuasio ita eosdem excæcaverat, ut ultima etiam pro-
impio idolorum suorum cultu tentare haud recusarent, quid?
quod obstinate magis ac magis indurescerent. Mutata vero
jam Pomerania per lucem Evangelii accensam, mutati quoq;
sunt homines, dum illis, hæctenus ab artium cultu alienissimis,
pro inscitia intellectus, ac pro barbarie reddebatur humanitas.
Sæc memoranda vero rerum conversio maxime est infecuta,
habitusque elegantior Pomeraniæ fuit inductus, cum exeunte
Seculo XII. Saxones, a quibus hodierni incolæ suam trahunt
originem, huc fortunarum suarum sedem transferrent, a Du-
cibus BOGISLAO II. & CASIMIRO II. invitati, ut terra hæc
cultu & adspæctu tristis, totq; bellorum casibus concussa, ac ci-
vibus plane exhausta, post excidium renasceret resurgeretq;.

B

§. VI.

§. VI.

Postquam igitur, favente Summi Numinis gratia, ab oculis Pomeranorum gentilis illa caligo erat dispulsa, optimi Principes omnes cogitationes, consiliaque omnia in id convertebant, ut sparsa doctrinæ sanctioris semina lætius efflorescerent, ac simul cum eadem artium liberalium studia ad feroces illorum animos mitigandos, spiritusque insolentissimos eo feliciter contundendos, inveherentur. Religio itaque & literæ ut firmas stabilesque in Pomerania haberent sedes, ac juvenes, qui aliquando rem sacram & publicam administraturi essent, recte fingerentur, auctore & svafore Ottone, non solum anno 1128. Episcopatus Julini, postmodum obcrebras Danorum irruptiones Caminum translatus, constituebatur, Religionis Christianæ contra Diaboli pravas machinationes, & impietatis Gentilis insultus firmandæ gratia, sed Duces etiam, pio fervore ac studio abrepti, varia Monasteria, quæ juxta illorum quidem temporum mores sedes Musarum, artiumque officinæ esse debebant, per universam Pomeraniam, nulla sumtuum habita ratione, condebant, conditaque bonis amplissimis instruebant & ornabant, ut juventuti, formandæ, & optimis literarum studiis enutriendæ essent dicata consecrataque. Cujus quidem pietatis, ex illorum Seculorum genio commendatissimæ, laude quam maxime eminuit RATIBORUS I., BOGISELAUS I. & II., CASIMIRUS I. & II., WARTISLAUS II. & IV., SUBISLAUS, SAMBORUS, SVANTIPOLCUS III., MESTOVINUS, BARNIMUS I., II. & III., & OTTO L.: Principes quoque Rugiæ, utpote JACZEKENUS, Gryphiswaldiæ construxit Monasterium Franciscanorum, ut dormitorium hereditariis illis Comitibus præberet. Cum igitur in hocce studio excederent Principes, vita insuper Monachorum, singularis sanctitatis colorem mentita, adeo excitarentur, ut munificentia suæ vix modum capere valerent, ex eadem uberrimus sese protulit Monaste-

nafteriorum proventus, ut iis, seu quadam mole, quæ Ducum ac civium rem familiarem sat graviter adfligebat premebatq; Pomerania laboraret; vid. CRAMERUS *Lib. II. p. us.* Certe non adeo multos Germaniæ Principes offendes, qui tot tantisque devotioris Christianæ monumentis nominis sui famam perpetuam posteritati commendarent.

§. VII.

Inter Pomeraniæ Cœnobîa, quæ Monachis BENEDICTINIS, CISTERCIENSIBUS, (quorum initia ab illis profluxerunt) PREMONSTRATENSIBUS, EREMITIS, DOMINICANIS, FRANCISCANIS, AUGUSTINIANIS, CARTHUSIANIS, CARMELITIS, atque ANTONIANIS, ad invidiam usque erant impleta, caput inprimis erexit (I.) STOLPENSE, e ruderibus suis ad Panim fluvium ægre adhuc cognoscendum, cujus origines Vir Cl. CHRISTIANUS SCHOETTGENIUS in peculiari Programmate, Stargardiæ anno 1720 divulgato, investigavit; (II.) HILDENSE, cujus fundati primordia rerum Pomeranicarum Scriptores in diversas rapiunt partes, ut dubio mentis judicio fluctuent, utrum CASIMIRO II. & BOGISLAVO II., Pomeraniæ Ducibus, an vero JAROMARO, Principi Rugiæ, honor primæ foundationis sit asserendus; At in dubia antiquitatum Pomeranicarum monumenta pro Hoc quidem faciunt, ita tamen, ut neque Illi sua sint defraudandi laude, prout alio tempore in peculiari Commentatione, Historiam hujus Monasterii e Diplomatum fide expositura, uberius dabo evistum. Hoc loco minime est prætereunda innocentia, eruditio, & prudentia, quibus hujus Cœnobii Monachi præ ceteris sese reddiderunt commendabiles: (III.) PUDGLAVIENSE, cujus sedes initio Grobæ fuerat fixa: (IV.) BELBUCCENSE; (V.) COLBACENSE: (VI.) OLIVENSE: (VII.) CAMPENSE, a Principe Rugiæ WITZLAVO conditum, & ex Archi-Episcopatus Coloniensis Cœnobio Usten: Campe, tanquam primo & perpetuo suo seminario educum, teste ZASTROVIO in *Chronico MSS.*; Huic postmodum in usus seculares converso nomen Frantzburgi fuit impositum: (VIII.) HODDENSENSE in Rugia. Reliquis, quorum insignis multitudo, si quidem

summam hætenus dictorum, ac Monialium cœnobia adjece-
ris, ad numerum LI. excrevit, recensendis superfedeo, cum
hæc opera jam fuerit defunctus CRAMERUS *l. c. Lib. II.*; MICRÆ-
LIUS passim in *Historia Pomeraniæ*; RANGO in *Pomerania Diploma-
tica*; EIKSTEDIUS in *Annalibus Pomer. MSS.*, & in *Epit. Annal. MSS.*;
ENGELBRECHTIUS in *Chron. Pomer. MSS.*; AMMON *l. c.*, & deniq;
Cl. Vir CHRISTOPH. PVLIVS in *Fausino reduce p. 24. seqq.* Soli ur-
bi Bardensi præ ceteris Pomeraniæ civitatibus hæc contigit
felicitas, ut, literis JAROMARI publicis munita, contra Mona-
chorum calliditatem sibi circumposuerit præsidium, onusque
cœnobiorum a cervicibus suis removerit.

§. VIII.

Sepositis vero Monasteriis, accedimus porro ad alia in-
stituta, quæ ad rem Scholasticam in Pomerania amplifican-
dam erant comparata. Floruit iis præ ceteris Pomeraniæ ci-
vitatibus SEDINUM, suo inde jure optimarum disciplinarum ho-
spitium dicendum. Primum inter hæc locum sibi vindicat
ECCLESIA COLLEGIATA MARIANA, e Parochiali in hanc formam
a BARNIMO I. anno 1261. conversa, ac seminario quodam
adaucta, ut in eodem juventus studiosa sapientiæ fontibus
irrigaretur. Accessit dehinc altera ECCLESIA COLLEGIATA, a
BARNIMO III. anno 1346. excitata, & honoribus ac memo-
riæ S. OTTONIS, primi illius Pomeranorum conversionis sta-
toris, consecrata, inque eo loco posita, quem hodie quidem
templum Arcis, a Duce Johanne Friderico exstructum, oc-
cupat. Adjunctum illud olim Ecclesiæ Marianae Seminarium,
postquam utriusque Ecclesiæ proventus in unum abierunt
corpus, postmodum Seculo XVI fundamenta Pædagogio Ste-
tineni præbuit, prout infra pluribus edocebitur. Consulas
hic omnino JOH. PHILIPPI PALTHENII *Historiam Ecclesiæ Collegiatae
S. Nicolai Gryphiswaldensis*, p. 14.; GEORGI ADOLPHI CAROCCI
*Nachricht / wie es in Pommern zur Zeit der Reformation mit der all-
gemeinen und publicquen Abschaffung des Päpstlichen Kirchen- Wes-
sens eigendlich bewandt gewesen / p. 18. & 19.*; FRIDEBORNI *Histori-
sche Beschreibung der Stadt Stettin / Lib. I. p. 42. & 43.*, nec non
ejus-

eiusdem Descriptionem urbis Stetinenfis; CRAMERUM *l. c. Lib. II. p. 34.* Cum autem Schola illa Mariana omnem civitatis juventutem non caperet, Senatus Stetinenfis auctoritate novum seminarium, impetrato anno 1390. per Diaconos *Ædis Jacobæ Privilegio BONIFACII IX., Pontificis Romani, (cujus fecit copiam FRIDEBORNIUS l. c. Lib. I. p. 63.)* ad templum D. Jacobi fuit constitutum, quamvis Præpositus, Decanus & reliqui Canonici Ecclesiæ Collegiæ Marianæ consiliis hisce obicem ponere vehementius contenderent. Eidem post instaurati Evangelii tempora Alborum Monachorum cœnobium, quod paulo antequam expulsi sunt, cœperunt exstruere, fuit destinatum; conf. FRIDEBORNIUS *l. c. p. 91., & in Descript. Urbis Stetinenf. p. 16.* Scholam Senatoriam excepit denique COLLEGIUM OTTONIS JAGTEUFFELII, Consulis primarii Sedinenfis, anno 1412. e tabulis ultimæ voluntatis, anno 1399. consignatis, ea mente erectum, ut egestatem puerorum, qui egregiam a natura ad scientias disciplinasque capeffendas hauserunt indolem, solaretur: Id quod institutum liberalitas plurimorum, quos CRAMERUS *Lib. II. Cap. XXXIV. p. 82. & 83.* recenset, postea valide promovit. Conferatur de cetero FRIDEBORNIUS *Lib. I. p. 70. & seqq., & in Descript. Urbis Stetinenf. p. 17.;* item AMMON *l. c.*

§ IX.

Quamvis sic optimi Pomeraniæ Principes omnes vigilias, curas, cogitationesque in studiis pietatis ac literarum promovendis ita defigerent, ut etiam eorum liberalitas in condendis Monasteriis prout §. VI. indubiam hujus rei facit fidem) laudem omnem & exemplum sit transgressa; Pia tamen eorum conamina a Monachis, qui e communi illi superstitione, tunc temporis longe lateque per Europam grassata, labem trahebant, turbabantur eludebanturque. Scilicet, si primas societatum Monasticarum rationes sub examen vocaveris, deprehendes, easdem primitus non esse institutas, ut vices Scholarum atque eruditionis officinarum sustinerent, sed ut essent Scholæ Virtutum, ac præparationes ad sapientiam. Cum autem temporibus inscutis adverteretur, quod

societates ejusmodi absque studiorum præsidio suum decus atque ordinem non adeo commode valent tueri, eademque insigne conferrent momentum ad perfectionem religiosam, quæ intendebatur, evahendam, eruditio & pietas in amicum tandem coiverunt consortium. Adeas omnino JOHANNIS MABILLONII Tractatum de *Studiis Monasticis*. Vires vero indies Papatu sumente, a primævo suo flore demum deficiebat disciplina Monastica, erroribus adeo inquinata, ac tam malefide administrata, ut quidvis potius, quam virtutis ac sapientiæ incrementa ab iis haberes expectare. Quæ corruptiones & incommoda multis viris cordatioribus inter ipsos etiam Pontificios multas, easdemque graviores expresserunt querelas. Nimirum hic scopus e mente Principum conditis in media ætate Monasteriis debebat esse præfixus, ut seminaria essent Ecclesiæ Reique publicæ, in id unice intenta, ut juventutem vera pietate, vitæ ac morum integritate, artibus & disciplinis instructiorem ornatoremque redderent. Verum enim vero tantum abest, ut doctrinam promoverint, quin potius impediverint misereque depravaverint Monachi, dum auri sacra fame vexati, res suas ita disponebant, ut Laicis, qui dicebantur, a studiis remotis, amplissimos honorum atque opum cumulos ad sese traherent, Monasteria proinde, cum luxu insuper & inertia fluerent, in sædos carceres, nec non desidæ, ignorantæ, cantionum, cæcæ obedientiæ ac superstitionis latibula convertentes. Erat namque hoc Clero Pontificio in moribus positum, ut affectaret tyrannidem in bona, corpora, & animos Laicorum. Quamvis vero Seculum XII., in quod Pomeranorum incidebat conversio, meliora videretur promittere, postquam Philosophia, Jus Justinianum, & Ars Medica e priorum Seculorum barbarie quodammodo cœperant emergere, gravissimam tamen cladem Doctores in primis Scholastici rei Christianæ interebant, eo quod doctrinæ celestis capita subtilitatibus, iisdemque sæ perplexis, implicarent, & inde vix umbram genuinæ Theologiæ relinquerent: Cuncta enim tricis ac quæstionum involucris, distinctionum sapius otio-

ociosarum minutis, insuetarum vocum barbarie, inanique & stolido de vocabulis altercandi studio commaculabant, & quod pessimum erat, doctrinæ Christianæ examen ad Aristotelicæ Philosophiæ placita, ratione sane præpostera, revocabant, neglecta non modo lingvarum & elegantioris literaturæ cognitione, sed rejectis etiam Divinis illis voluminibus, doctrinæ alias coelestis fonte genuino ac sanctissimo. Conf. omnino ADAMI TRIBBECHOVII Tractatus de Doctoribus Scholasticis, & corrupta per eos divinarum humanarumq; rerum scientia, Jenæ 1719. typis repetitus; JOH. LAUNOJUS de varia Aristotelis in Academia Parisiensi fortuna; Vir Clar. G. F. STIEBERUS in Historiæ Theologiæ dogmaticæ Lutheri & Melanchthonis opera restauratæ, aliiq; qui Scholasticorum nexos sat egregie detexerunt. Nec benigniora fata manserunt Philosophiæ studium, squalidum jejunum, ac sterile pariter apparens. Apicem eruditionis attingisse sibi videbantur illorum temporum Philosophi, si de otiosis & inutilibus quæstionibus prolixè disserere, & barbaris vocabulis, ad horrorem audientibus incutiendum aptis, cuncta possent involvere: Non eorum erat, hominum mores ad honestatem formare, sed spinosè, subtiliter, inutiliter ac curiosè de iisdem litigare. Cum igitur hanc faciem Monasteria induissent, quæ bona, in tanta vitæ ac studiorum corruptione, a Monachis Pomeraniæ potuerunt proficisci? Certe, si dictis CRAMERI fidem adhibueris, omnis fere vitæ cum eruditione e Monasteriis hujus regionis videtur fuisse: expulsa, exterminata; ejecta. Monachi namque otio luxuriantes, adeo ruebant in præcipitiis, ut rerum terrestrium curam unice detenti, Cœnobia sua in officinas nequitiae & diversoria omnium vitiorum commutarent, volutarentur libere cum scortis, interque pocula & ludos in ganeis, lustris ac popinis magis, quam inter studia, agerent vitam. Imo divitiarum amor eos adeo rapuerat in transversum, ut in iis concupiscendis ac congerendis nec modum, nec terminum capere valerent, sæpius hinc aliena negotia, ordini suo parum decora, sibi fumentes peragenda, nec raro ab Artis Alchymisticæ ancipiti fortuna elusi.

elusi. Hos aliosque Monachorum Pomeranicorum mores solutos ad liquidum deduxit CRAMERUS *l. c. Lib. II. p. 107., 119., 120., 124., 125., 128., 136., 141., 148., & Lib. III. p. 17., 19., 124. &c.*

§. X.

Postquam itaque WARTISLAUS IX., Dux Pomeraniæ Serenissimus, Academiæ nostræ Gryphicæ Fundator ac Parens indulgentissimus, e Cœnobiis vidit exulare Pietatis & eruditionis cultum, signum ad bene sperandum primus sustulit, animumque apud suum proposuit, augustius Virtutum ac scientiarum erigere sacrum, quod ruinam modo dictam solaretur pariter ac resarciret. Salutare hocce institutum primo omnium Ipsi inspirabat Concilium Constantiense, quod ab Imperatore Sigismundo Seculo XV. coactum, numerosissima Principum, Comitum, Patrum purpuratorum, Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, Prælatorum, & aliorum, qui huc confluerant, multitudine adeo abundabat, ut universi orbis mentem, ora, oculosque in se provocaret; cuius *Acta*, VI. Tomis formæ majoris comprehensa, luci exposuit publicæ HERMANNUS von der HARDT. Adeas & omnino JACOBI LÉNfant *Histoire du Concile de Constance*. Idem præsentia sua condecorabat WARTISLAUS IX., Pomeraniam suo & agnatorum nomine, Imperatoris beneficio ac clientelæ submissurus, remedia quoque nonnullorum malorum, quibus cum habebat consistari, in Eiusdem gratia, tanquam portu tutissimo, quæsiturus. Advertit hic doluitque inter alia de JOHANNES HUSSO & HIERONYMO PRAGENSIS, qui non tantum viva voce, sed scriptis etiam plurimis in errores & superstitionem cœtus Romani acerrime fuerant investi, misere contendendum studia, plurimorumque imperitorum insanam rabiem, quam in veritatis cœlestis confessores modo dictos effundebant, imo & stupendam ordinis Clerici ignorantiam. Quæ omnia animum Principis nostri, in quò omnem per vitam æqui bonique vigeat amor, ita commovebant, maxime cum HUSSO & HIERONYMI PRAGENSIS virtus in tantis cruciatibus doloribusque ignis acutissimis staret infracta & inconcussa, ut veritatis

tatis celestis vindicandæ justo zelo accensus, Academiæ condendæ caperet consilia. Verum enim vero variæ & ancipites sese exerebant difficultates, quæ saluberrimum hocce institutum, post XL. demum annorum decursum effectui mandandum, retardabant sufflaminabantque. Quodsi enim memoriam illius temporis, quod WARTISLAUS IX. vidit, ex Annalium monumentis reperas, hanc rebus Pomeraniæ inductam fuisse faciem senties, ut eadem odio & invidia Principum finitimorum non tantum circumfessa acriter urgeretur, sed internus quoque ejus status variis discordiarum casibus agitarus labefactaretur, dum ipsi cives in propria furentes viscera, omnia in partem vertebant pejorem, justitia adeo profligata, ut nulla, vel saltem obscura judiciorum legerentur vestigia. Quare Dux sedulo exsecutus, quæ suarum erant partium, Pomeraniam hostium externorum injuriis subtrahebat, grassantique intestino malo, ne latius manaret, fortissima obiciebat remedia, contusas, afflictas, perditasque Pomeraniæ vires per Judicia constituta erigens ac recreans. Malum hocce excipiebat adhuc gravius, quod Duci OTTO FUGIUS, Consul Sundenfis, Vir vana sui opinione admodum inflatus, creabat. Postquam scilicet mors BARNIMI VIII. fratris ad eum Principatum Rugiæ una cum urbe Stralsundenfi transulerat, recte ab eadem postulabat, ut obsequii sui fidem religioni solennis sacramenti adstringeret. Cives quidem subjectissimi animi cultu permoti, Principi suo obedientiam promptam expositamque præbebant: Solus autem Fugius, civilium iste malorum architectus & machinator callidus, acriter resistebat, animos civium in eum inflammaturus. Ne vero causæ suæ deesse videretur, impium pectoris vulnus pia dissimulatione litis, quæ WARTISLAUM inter & ULRICUM, Ducem Megapolitanum de bonis a BARNIMO VIII. relictis agitabatur, ad finem deducendæ contegebat. Res denique in nervum erupit, ac Fugius eo processit audaciæ, ut vanis sermonibus plebem armaret, omniaque divina & humana violaret, turbaret, misceret atque everteret, non prius

quiescens, donec impotentis animi libidinem langvine Barnekovii, Rugiæ Præfecti, explevisset. Postquam vero tela intenta nefariis conjuratorum manibus erant extorta, pessime furorem suum luit temeritas; FUGIUS tamen fuga præcipiti, citatoque gradu sese abripuerat. Videatur EIKSTEDII *Epitome Annal. Pomer.*; MICRÆLII *Lib. III. p. 423. seqq.* In maximis hisce fluctibus WARTISLAUS IX. Reipublicæ navem gubernabat, quam vero salvam in portu collocare maximo annitebatur opere.

§. XI.

Cum favente Summi Numinis gratia, tempestatis mala quodam modo essent depulsa, consilia tandem novæ Mularum sedis excitandæ diu agitata, injuria vero temporum hæcenus repressâ, constituit factis jungere, cum multis rerum argumentis, quæ acerrimi Ejus judicii vis erat, edoctus exploratum ac perspectum haberet, quam grave hæcenus vulnus Pomeraniæ ex inopia virorum, juris peritia imbutorum, fuisset infictum, quantumque ex adverso e literarum studiis, validissimo quippe vinculo societatem humanam constringentibus, ad Reipublicæ rationes accederet robur incrementumque; vid. §. I. Musæ etiam Rostochienses, quæ per aliquod temporis spatium in urbem Gryphicam fecerant secessum, non parum Ducis animum alliciebant, intensissimum sui desiderium Eidem relinquentes. Quare omnia, quæ opus hocce strenuo urgere poterant, HENRICO RUBENOVIO, civitatis Gryphwaldensis Consule, hortatore, auctore, intercessore ac promotore, qui certe singulare his in rebus consilii ac prudentiæ lumen ostendit, providebat & parabat: Quamquam etiam OTTO III., Dux Stetinenfis, Academiæ foundationem valide adjuverit, teste EIKSTEDIO in *Vita PHILIPPI I.* Primum quidem (prout Literæ WARTISLAI IX., anno 1455. consignatæ, atque Universitati solennem donationem pollicitæ, docent) judicium Consiliariorum, HENNINGI, Episcopi Camminensis, Abbatum Usnamensis, Belbuccensis, Novi Campi, Stolpenfis, Hiddensefis, Bucovienfis & Dargunensis, nec non

Sun-

Sundenſium, Stetinenſium, Stargardienſium, Treptovienſium, Tanglimentium, Deminenſium, & omnium aliarum communitarum & Vaſallorum, in conſilii ſocietatem aſſumebat, nihil ut deeſſet, quod Academiae valeretur dignitatem, auctoritatem ac ſplendorem conciliare. A reliquis autem Pomeraniae urbibus Gryphiswaldia, in tribuendis beneficiis naturae benignitatem quam maxime experta, palmam facile reportavit, digna praeter ceteris reputata, cujus fidei & gremio hicce ſapientiae theſaurus ob plurimas felicitatis partes, utpote ſitum amoeniſſimum ac commodum, ſalubritatem aëris, rerum ad vitae humanae uſum ſpectantium copiam, imo & ſingularem civium humanitatem pariter ac comitatem, nec non benefaciendi ſtudia, tantopere a ſcriptoribus celebrata, tuto concrederetur. Suum quoque ſinum læta mente obtulit Gryphiswaldia, addita hac voluntatis propenſiſſimae ſignificatione: Nos Proconſules Conſules & communitas Gripeswaldenſis oppidi Caminenſis diaceſeos publice proteſtando recognoviſimus per preſentes, quod nos omnibus & ſingulis Dominis Magiſtris Doctõribus & Schõlaribus oppidum noſtrum pro ſtudio noviter jam per ſanctiſſimum Dominum noſtrum Dominum Apoſtolicum Illuſtriſſimo Domino noſtro Wariſlao Duci Stetinenſi Sc. & Principi Rugie in oppido noſtro fundato & erecto intranſibus de aptis & convenientibus domibus pro lectõriis, Schõlis, Collegiis & Regentiis & aliis habitacionibus ſolempniter providebimus & ipſos honorifice & decemter tractabimus prout de cetero etiam cum proviſione certorum perpetuorum reddituum ultra largiſſimam preſati noſtri Principis & ſuorum Abbatum donacionem. In cuius rei teſtimonium ſecretum noſtrum preſentibus eſt appenſum Datum Gripeswaldis anno Domini milleſimo quadringenteſimo quingageſimo quinto feria ſecunda poſt feſtum Lucie Virginis. Sane Gryphiswaldia dum Muſas Roſtochio 1437. ejeſtas benigno ac liberali excepit hoſpitiõ, lætũ fecit auſpiciũ, atque inſecuturã mox felicitatis nuncia merito fuit credenda. Cum enim Roſtochium inteſtiniſ laboraret diſcordiis, Profeſſores imminentiſ tempeſtatiſ periculum declinaturi, ſolum mutare cogebantur, Reõtoſe quidem Medico HELMOLDO ULYSSEO: Ut itaque exillius

sui mala lenirent, sedem studiorum Gryphiswaldiæ tantisper figebant, ac suo exemplo Pomeranos ad æmulationis studium & amorem artium ingenuarum stimabant. Reversi autem Rostochium novam paulo post e sese natam Acad. Gryph. viderunt: Unde Academiã Rostoch. suo jure Gryphica matrem benignissimam veneratur. Conf. CRAMERUS *Lib. II. p. 90.*; LINDENBERGIUS in *Chron. Rostoch.*; KOEPKENIUS in *Program. de Instit. Acad. Rostoch.*; G. F. STIEBERUS, Vir de Historia Megapolitana meritissimus, in *der Mecklenburgischen Historie der Gelehrsamkeit* / & quidem in *Præfatione p. 6.* Cum vero illa tempora tantam Pontificis Romani svaderent venerationem, ut nefas haberetur, rem gravioris ponderis sine consilio & sententia Ejusdem suscipi, CALIXTO III., qui eam circa ætatem sedem tenebat Romanam, negotium hocce sua fulciendum auctoritate enixe commendabat WARTISLAUS IX., infirmulque literis petitoriis, ut Academiã, quam moliretur, Privilegiis ornaret, ab Eodem effugitabat, sumtibus quidem, qui hanc in rem erant impendendi, & summam trecentorum Ducatorum excedebant, a RUBENOVIO, JOHANNE ERICO, Consule Gryphiswald., HERMANNO SCHLUPWACHTER, Thesaurario Camminensi, & GOTTFRIEDO WANGELKOW, cive, ob Principis ærarium exhaustum large erogatis, Academiæque patrocinio NICOLAO BRUCKMANNO, Ecclesiæ Camminensis Vice-Decano, qui tum in Aula Romana versabatur, demandato. Pontifex etiam, precibus WARTISLAUS IX. loco relicto, negotium hocce perficiendum JOHANNI, Episcopo Papiensi, imponebat, ac STEPHANVM, Episcopum Brandenburgensem, in omnia ut sollicite inquireret, mandato instruebat: Id quod verbis sequentibus in *Bulla Commissionis Apostolice facte Episcopo Brandenburgensi ad inquirendum de sufficiencia reddituum pro erectione Universitatis Gripeswaldensis*, legitur expressum: Nos itaque de premissis certam noticiam non habentes hujusmodi supplicationibus inclinati fraternitati tue, de qua in his & aliis specialem in Domino fiduciam obtinemus, per apostolica scripta committimus & mandamus quatenus per te ipsum de premissis omnibus & singulis ac eorum circumstantiis universis

versis auctoritate nostra te diligenter informes & vixi videndis in finibus oportunitate consulat sedem & providebitur; Romæ 1455. Hæc dum gerebantur, Academia Rostochiensis, caliginem fulgoris sui initis induendam verita, Dux Megapolitanus ac Marchio Brandenburgicus, ad consilia hæc in Aula Pontificia subvertenda omnes admovebant machinas: Ceterum omnes conatus, probe licet instructi, DEO propugnatore, elidebantur, obexque, quem hostes objicere machinabantur, ut removeretur, omnes laborabant boni, maxime vero Episcopus Papiensis, prout legitur relatum in BRÜCKMANNI Epistolis, ad Rubentovium tunc temporis directis. Postquam igitur STEPHANUS Episcopus, quem modo commemoravimus, exactam omnium notitiam ad Pontificem detulerat, (quam in rem hodieque a nobis fervatur *Instrumentum Constitutionis Procuratorum Domini Ducis Warzelai ad testificandum coram Episcopo Brandenburgensi ut informetur animus summi Pontificis super erectionem Universitatis Griperwaldensis*) Bullam tandem foundationis anno 1456. quarto Calend. Junii, indulgere non amplius dubitavit. Sicuti etiam FRIDERICUS III., Imperator, literarum quippe amantissimus, haud dedignatus est, negotium hocce salutare gratiosissima privilegiorum amplissimorum concessione exornare ac condecorare, fremente undique livore & invidia. Tantæ sic erat molis, hocce mufarum condere domicilium.

§. XII.

Variis itaque difficultatibus, quæ hoc sapientiæ & bonæ mentis templum erigendum circumstant, feliciter discussis ac superatis, nihil amplius restabat, quam ut illud auspiciatissimis ritibus, initiisque sanctissimis inauguraretur. Solennia hæc quoq; præsentem WARTISLAO IX., anno MCCCCLVI. die XVII Octob. in æde Nicolaitana mirifico omnium ætatum studio, atque Ordinum omnium, Nobilium ac Procerum Pomeraniæ, nec non Senatus populique Gryphiswaldensis incredibili concursu, peracta sunt per HENNINGUM, Episcopum Camminensem, Academiæque Cancellarium, & ejus suffraganeum ALBERTUM, GOTHOPREDUM de ZWINA, Archidiacono

Diaconum Uzenamensem, DIDERICUM SUKOW, Præpositum in Verchen, & Canonicum Camminensem, MATTHIAM WEDDEL, Archi-Diaconum Stolpensem, HERMANNUM SCHLUPWACHTERUM, Thesaurarium Camminensem, HENRICUM BUKOW, Præpositum Gryphiswaldensem, aliosque ordinis sacri homines, totum negotium HENRICO RUBENOVIO ordinante, Sceptrisque duobus majoribus ad altare a WARTISLAWO IX. oblatis. Cum igitur RUBENOVIVS, jam olim in Aula ERICI, Svedorum, Danorum ac Norvegorum Regis, Cancellarius munere defunctus, promotor acerrimus ac primarius Academiæ suscitandæ auctor extitisset, primo ipsi factes Academiæ moderandi tradebantur, adjuncto etiam ab Episcopo Camminensi PRO-CANCELLARIO PERPETUI, atque a Duce WARTISLAWO IX. VICE-DOMINI munere, id quod liberum ejusdem arbitrio atque obsequio cuncta Academiæ negotia submittebat, prout *Constitutio Vice Domini facta a Principe in Persona D. Rubenow* testatur. EXTANT RUBENOVII adeo ampla & diffusa merita in hanc Academiæ, ut nomen Ipsius monumentis æternæ laudis sit incidendum. Privilegia namque Academiæ sua ex parte CCCC. florenis Rhemensibus redemit; insigni pretio interposito suum nomen Matriculæ Universitatis inseruit, cujus rei monumentum Ipse in eadem ad posteritatis memoriam verbis transmisit sequentibus: *Dedi tunc Universitati in dozem pro imitulatione mea regalia vulgariter orbare in Sundis que comparavi a Principe terre, & dedi sibi pro illis duo millia marcarum, item precarias & annuam in Hennekenbagen quas comparavi pro mille marcis, & sumi simul tria millia marcarum. Item duodecim marcarum redditus in pratis meis prope Kowal, item jus patronatus VIII. beneficiorum, prout hec omnia in litera mea Universitatis sigillata bene clarent. Ultra promissa expendi pro impetratione privilegii CCCC. florenos venenses, ultra expensas consulatus in prompto auro, demptis diversis expensis per me propter Universitatem hoc in loco factis, & in testamento meo alia adhuc dare intendo etiam cum omnibus libris meis, quos tamen pro mille florenis nulli darem. Dicta hastenus si quis in summam redegerit, ei facile cum PALTHENIO,*

Viro

Viro rerum Pomeranicarum peritissimo, in *Historia Ecclesie Collegiatae S. Nicolae Gryphiswaldensis p. 1.*, dubium subnascetur, utrum Academiae Gryphicae conditae gratia famaue ad WARTISLAUM IX, an ad HENR. RUBENOVIVM potiori jure pertineat; maxime cum & hic Academiam Gryphicam dixerit plantationem suam, opus manuum suarum filiamque recens ex se procreatam, cui sempiternam de facultatibus dotem constituat. Tandem vero rem omnem hisce verbis composuit PALTHERIVS: *Venerabimur ergo WARTISLAUM & cineres ejus sancte colamus; Atrabimus RUBENOVIVM & mollem ipsi humum precabimur. Habebimus utriusque memoriam communi nostra pietati commendandissimam, illam quidem civitatis fastigii reverentia, hanc privata virtutis cultu illustriorem & sub WARTISLAO a RUBENOVIO, aut certe a WARTISLAO atque RUBENOVIO conditam Academiam Gryphicam dicemus.* Neque hic substitit RUBENOVII studium Academiae beneficiendi, postquam semel secum constituerat, omnem operam, consilia omnia, omnem denique vitam saluti Academiae publicae sacra ac devota facere. Cum enim Is pro judicii sui acumine acerrimo perspiceret, Academiam recens erantam suis quasi radicibus adhuc destitui, & cum temporaria valde sint hominum ingenia, admodum maturas ruinas posse munitari, nisi validioribus subjiceretur praesidiis, recte quidem in eam ingrediebatur sententiam, aeternitati ipsius pro illorum quidem temporum ratione non tutius posse consuli, quam si Academia Ecclesiae innecteretur. Impetravit igitur RUBENOVIVS ab HENNINGO, Episcopo Camminensi, ut Ecclesia Nicolaitana Gryphiswaldensis e Praepositura rurali anno 1457 in habitum Ecclesiae Collegiatae transfiret, insimulque caveretur, ut nulli Praebendarum potestas concederetur, nisi esset Doctor, Licentiatas, & Baccalaureus superiorum Facultatum creatus, vel Magister Artium, isque Academiae membrum. Quae omnis ex Academiae nostrae monumentis vetustissimis sedulo eruit PALTHERIVS in *Dissertatione* saepius laudata. Nexus vero utriusque corporis post exortam Evangelii lucem iterum fuit dissolutus.

§. XIII.

Habes hic, Lector Benevole, jacta Academiae Gryphicae fundamenta, cujus gloriam insecuti Duces Serenissimi postmodum consummarunt, ut inde cum omnibus Germaniae Universitatibus, sive Privilegia, immunitates & jurisdictionem criminalem, (vid. MATTHIAS STEPHANI de *Jurisdictione Lib. III. p. 15., 92., 98. & 103.*) sive exemptionem ab omni jurisdictione, anno 1488. indultam, sive Præbendas per universam fere Pomeraniam largiter in eam effusas, (quarum memoriam *Codex Diplomaticus Academiae nostræ servat*) sive Jura Patronatus in tres Ecclesias urbis Gryphiswaldensis, & alias extra Præfecturæ Hildensis ambitum sitas, sive Præfecturam ipsam Academiae usibus cum omni jurisdictione consecratam, sive Professorum, qui in eadem floruerunt, gloriam famamque eruditionis ipsæ staveris, possit certare. Quamquam vero Academia hæc numero Studiosorum aliis fuerit inferior, celebritate tamen ac doctrina nulli fuit secunda. Sane eadem condita statim ingeniorum optimorum, quæ ad omnis eruditionis laudem, inque spem patriæ effloruerunt, genitrix exstitit feracissima, ac teste EIKSTEDIO in *Vita Philippi I.*, in suo exordio magnum Pomeraniæ in luctuoso dissidio cum FRIDERICO, Electore Brandenburgensi, præsidium attulit. Sicque Academia Gryphica Pomeranis, qui alias pluribus aculeis ab exteris solebant compungi ac transigi, ignorantia crassæ ac barbarici maculam absterfit, imo inconcussis rerum experimentis evicit, literarum hæcenus quidem non tanto mentis impetu excultarum culpam neque in Pomeranorum indolem, neque in cœli aut soli iniquitatem aut asperitatem debere conjici. Iphis proinde Pomeraniæ hostibus, cum certatim sese proferrent ingenia, vel invitis hæc confessio fuit extorta: *Welcher Teufel hat denn die Pommeren so flug gemacht?* Per hæc igitur Academiae omnis Pomerania ex ignorantia labe eluctata, cultior fuit reddita, ut non modo ingeniorum fecunditate, sed doctrina etiam, meritis ac monumentis exterarum gentes æquaverit; conf. FRANCISCI WOKERI *Pommerischer Ehren-Preis* oder

oder Historischer Beweiß / daß die Pommerische Landschaft nicht un-
 sähig sey / zur Gelehrsamkeit geschickte *Ingenia* hervorzubringen; Se-
 dini 1718. Reliquis demum felicitatis partibus, qua *Acade-*
mia hæcæ fuit amplificata, & illud merito adjicias, quod eo
 scilicet surrexerit tempore, quo Humanitatis studia, Græcæ
 imprimis, alto hæctenus oppressa somno, a Græcis, qui sedi-
 bus patriis ejecti in Italiam demigraverant, fuerunt resusci-
 tata, adjuta insuper mirum in modum per inventam eodem
 Seculo Artem Typographicam, ac Scholas illustres passim
 adornatas. Latina quoque elegantia eodem Seculo pristinum
 nitorem & habitum recipiebat, ac conatus illorum, qui istud
 quidem illustrius reddiderunt, adeo ampla faciebant spatia,
 ut radii clarioris luminis, initio tantum Italiae illati, totam
 tandem per Europam spargerentur. Natam proinde *Acade-*
miam nostram bona & amica sidera juverunt. Fuerunt qui-
 dem, qui inanibus excitati imaginibus, gloriam famamq; ejus
 censuris vanis conati sunt oppugnare ac convellere, cum
 quadam animi indignatione inter alia causati, *Academiam* *Gry-*
phiswaldensis fundamenta sub infelici cancri signo fuisse po-
 sita. Sicut diſterio hocce, quod a rerum imperitis crepatur,
 nihil est solennius, nihilque est frequentius: Ita etiam nihil
 potest adferri, quod magis a ratione abhorreat. Qvem enim
 poterit latere, solem percurrere cancri sidus ipsa æstate, atque
 adeo diebus anni longissimis? Quis sanæ mentis homo hæc
 cum mense Octob., qui tamen prima initia dedit *Academiam*,
 conciliabit? Maculam hancce, *Academiam* lingua maledica in-
 iustam, delere quondam annifus est *MOEVIVS VÖLSCHOVIUS* in
Dissertatione, qua *Academiæ* & *Scholarum Regiarum* nitore & *inte-*
gritas defenditur & vindicatur, una cum spongia abstersoria, qua *Ac-*
ademia Gryphiswaldensis a diſterii temporis illius, quasi infelici sidere
 in cancro fundata sit, ex veris suis fundamentis repurga ur. Alii aliis
 censuris ac fugillationibus amaris *Academiam* nostræ gloriam
 allaborarunt subvertere: Ceterum DEO causam promovente
 meliorem, omnis obtrectatorum labor in irritum cecidit,
 imo Musarum splendor, clamoribus eorum exagitatus, quasi

D

vehe-

vehementibus impuisa fluctibus tæda, magis ac magis enituit. Lubens equidem largior, quod Academia hæcce incerto statu fortunæ, quæ cuncta veriat, huc atque illuc fuerit iactata, eam modo excitatam, inclinatam modo, modo jacentem experta; Sicut breves & mutabiles rerum humanarum sunt vires, inque suum redeunt orbem, eadem ut floreat, deflorescant, stent ac cadant, amplissimas etiam cum sumserunt accessiones; Attamen præpotens ille DEUS, dum medios inter calamitatum fluctus literarum imperium in Pomerania stavoluit, Gratiæ suæ radios adeo benigne eidem adfulgere fuit passus, ut, temporum licet injuriæ omnes fere vires in ea deprimentia exercuerint, bellique tempestates graviter eam laceraverint, eodem prorsus modo instaurata resurrexerit, quo fracta ac prostrata jacuerat.

§. XIV.

Sed redeo ad Ducum Pomeraniæ merita in rem Literariam. Per idem ævi spatium, in quod initia Academiæ Gryphicæ inciderunt, illustre extitit nomen ERICI, filii WARTISLAVI VII, Pomeraniæ Orientalis Ducis, triumque regnorum septentrionalium, quæ in unum corpus coaluerant, summi moderataris, postquam MARGARETHA, Daniæ Regina, quæ sane sub specie foeminæ virilem animum gerebat, eum sororis quippe ex filia nepotem, juribus familiæ suæ per adoptionem inferuerat, interitum hujus imminentem solatura. Reliqua ERICIFATA non recipit præsens scripturæ genus, ejus saltem merita in orbem literatum sibi vindicans. Ipse igitur doctrinæ elegantia excultus, non modo a Pontifice MARTINO V. anno 1418. impetravit facultatem illustrioris Musarum sedis in Dania stabilendæ, (cujus tamen operis perficiendi gloriæ fata destinaverant CHRISTIANO I.) sed etiam vulgo creditur composuisse *Historicam narrationem de origine Gentis Danorum, & de Regibus ejusdem gentis, deque eorundem rebus gestis*, ab ERPELDO LINDENBROGIO Hamburgi 1603 primo omnium in lucem productam; cui postmodum etiam locus fuit factus inter ejusdem *Scriptores rerum Septentrionalium*. Sunt tamen

tamen, qui in ea versantur sententia, Chronicon hocce non ex ingenio ERICI, quin potius Monachi cujusdam Cisterciensis, profuxisse, qui Regis mandato instructus idem complaverit; conf. SIBBERN *Bibliotheca Historica Dano-Norvegica* p. 27. nec non HOJERN *Dänнемärcische Geschichte* p. 91. 5 92.

S. XV.

WARTISLAUS IX., quem sapius produximus, ardentissimum, quo in Musas ferebatur, ardorem velut cum ipso sanguine in Eos quoque, qui ab Ipso manarunt, transfudit: Maxime vero Academiam Grypticam in sinu ac deliciis habuerunt, ac tanta, tamque late patentia in eam derivarunt beneficia, ut nulla memoria, ingenii vis nulla, nullaque observantiae magnitudo iisdem respondere valeat; Consulatur hic omnino ALBERTI VOGTI, Professoris quondam Gryphisw., *Sermo inauguralis de beneficiis Serenissimorum Principum Pomeraniae in Academiam Gryphiswaldensem collatis, dictus 1670.*, cum Rector *Universitatis more solempni renunciaretur*, in forma fol. & 4to profans. Propensissimi igitur in literas affectus luculentissimum edidit exemplum BOGISLAUS X., WARTISLAI IX. ex filio ERICO II. (qui etiam Privilegia Academiae concessa, nec non donationem paternam una cum OTTONE III., Duce Stetiniensi, anno MCCCCLIX., solenni eam in rem confecto instrumento, validiori constrinxit vinculo) nepos, cui celsae mentis indoles plane mirabilis, qua Pomeraniam solitudine situque squalescens, & pene emortuam (quippe cum bellis continuis esset exhausta,) ipsis fati faucibus eripuit, ac rerum aliarum egregie gestarum gloria cognominatum MAGNI adjecerunt. Quamvis autem Ipse nullis artium bonarum adminiculis esset instructus, a matre siquidem ob dissidium, quod cum Coniuge ERICO II. aluerat, ab officii sui religione remotissima, solutioris vitae generi in flore ætatis suæ relictus: Maculam tamen hancce Virtute Heroica abluit, ac literarum amore abunde compensavit, quo inductus Musis Gryphiswaldensibus, quæ a variis motibus, quibus hæc civitas ob necem RUBENOVIO nefarie illatam graviter conquassabatur,

batur, fere extinctæ erant, integritati suæ ac nitore restituendis acriter invigilabat. Postquam enim exeunte Seculo XV. ex itinere Hierosolymitano, quod religionis ergo per varia & maxima rerum discrimina susceperat, (de quo adeas **CRA-MERUM Lib. II. p. 128. & seqq.**, nec non **MICHAELIUM Lib. III. p. 471. seqq.**) in Italiam redux fuerat factus, suæ quoque peregrinationis extare voluit monumentum; Sicut insignis quoque ejusdem fructus ad ministros & comites **BOGISLAI X.** rediit, qui occasione ira ferente, in familiaris consuetudinis jura apud externos eruditos adducebantur. Duo igitur illa inter **JCtos** lumina clarissima **PETRUM** ac **VINCENTIUM RAVENNATES**, magno quippe stipendio conductos secum ire jussit, Gryphiswaldiam ut sua præsentia ac doctrina collustrarent, adque majoris nominis famam ac splendorem eveherent. Neque optimi Ducis expectationem eventus fefellit: Translati enim in hanc Academiam radios inde suos latius ac longius diffundebant, ut undique confluerent, redundantem vim eruditionis ex eorum ore percepturi. Elapsis vero aliquot annis **PETRUS RAVENNAS Wittebergam** evocabatur, quem tamen **BOGISLAUS X.**, precibus tandem Electoris **FRIDERICI** expugnatus, ægerime dimittebat. Damna autem ex ejus abitu enata postea quodammodo mitigavit **JCtus** ille famigeratissimus **JOHANNES OLDENDORPIVS**, Hamburgensis, Vir acerrimi judicii, postquam a Duce invitatus Francofurto pedem ad hanc Academiam, tanquam benignam studiorum suorum nutricem, retulerat. Rerum patriarum indagatores solertissimi non possunt non hodieque memoriam **BOGISLAI X.** vel ideo sancte colere, quod precibus **FRIDERICI**, Saxonie Electoris, impulsus **JOHANN BVGENHAGIO**, qui Scholæ Treptovienti moderandæ tunc temporis erat præfectus, vetusta Pomeraniæ monumenta excutienda, atque justum in ordinem redacta e tenebris in publicam lucem protrahenda demandaverit: Manum quoque huic operi adornando admovit, ac successu felicissimo illud intra biennium confectum **BOGISLAO X.** anno 1521., hoc quidem insignitum titulo, obtulit: **JOHANNIS BVGENHAGII Pomerani Histor.**

• Pom-

Pomerania, in qua seriem Principum, bella, res gestas, Ecclesiarum constitutiones, & alia ordine prudenter, descripsit, anno 1521. summis Principis BOGISLAI. Ceterum in eruditorum scriniis passim latens, typorum ope nondum juris facta est publici; anxie licet a rerum Pomeranicarum studiosis expetita. Quæcunque alias præfens circa negotium fuerunt acta, latius & uberius his verbis prodidit memoriæ KANTZOVIVS in *Chron. Pomer. MSO*: Desselben Jahrs/ wie Herzog Barnim (filius Bogislai X.) zu Wittenberg kam/ schrieb Herzog Friederich der Churfürst von Sachsen an Herzog Bugislaw, daß Er gesinnet wäre von seinem Geschlecht und Lande ein *Chronicon* machen zu lassen/ und nachdem man dasselbige nicht wol thun konte ohne wissend vieler anderer Historien/ hat Er ihn gebeten/ Er möchte ihm auch des Landes Pommeren Geschichte zu schreiben/ welches Ihn Herzog Bugislaw nicht versagen konte; Und ob wol mancherley Vorzeichnus hin und wieder im Lande davon waren/ so war es doch ein unrichtig Ding/ daß es frembden wenig nutz war/ die sich nicht daraus verstanden. Darumb wolte Herzog Bugislaw einen haben/ der es in eine richtige Gestalt brachte/ so wuste man zu der Zeit keinen bessern und gelartern/ dazu denn auch *Dollor Valentin Stoyentin*, (vid. MICRÆLIUS *Lib. VI. p. 532.*) welcher ein trefflicher gelarter Mann war/ so sehr zuver/ als *M. Johannem Bugenhagen*, Schul Meistern zu Treptow an der Rega; darumb verschrieb Ihn Herzog Bugislaw/ und schickte Ihn im Lande umbher in die Städte undt Clöster/ und ließ ihn alle Historien und *Antiquitäten* auffsuchen/ und es ordentlich beschreiben/ und schickte hernach dieselbe Beschreibung dem Churfürsten von Sachsen zu. Hactenus KANTZOVIVS; cui adjungatur *Bibliotheca Historica Hamburgensis, Centuria IV. p. 128.* nec non AMMON *l. c.* Hanc circa ætatem Pomerania præter STOYENTINUM & BUGENHAGIUM, quos modo commendavimus, & aliorum Virorum præstantissimorum haud mediocrem attulit proventum, e quibus ingenii laude quam maxime eminent PETRVS WERNITZER, JOHANNES KITZSCHEI, Præpositus Colbergenfis, ERASMVVS MANTEUFFEL, JACOBVS SIMON, HENRICVS & SIGFRIDVS GUNTERSBERG, PRIBISLAVS KLEIST, JOHANNES CRUSE, & alii; vid. CRAMERVS *Lib. III. p. 28.* & 29., RANGO *l. c. p. 120.*

§. XVI.

Ad ea tandem devenimus tempora, quæ veritatem celestem, fatis propitiis, Divinoque auspicio a MARTINO LUTHERO instauratam, & a foedissimis repurgatam erroribus, orbem pariter literatum studiis mire ornatum nobis sistunt & exhibent. Sicuti namque B. LUTHERUS res Ecclesiæ perditas ac desperatas rursus erexit, & Monarchiæ Papali, studiis omnibus inimicæ, letale vulnus intulit: Ita etiam prævia ejusdem Reformatione, turpis illa barbaries, quæ Scholas sua crudelitate horrendum in modum laceraverat, prorfus fuit exterminata ac proscrip̃ta, adeo, ut brevi temporis spatio interjecto, omnis politioris literaturæ nitor universa fere Europæ angulos perfringeret; Hactenus enim propter Papisimum, ubique dominantem, viæ ad solidam eruditionem acquirendam valde erant præclusæ obseptæque. Certe si naturam indolemque ejus paulo exactius menti tuæ subjeceris, patebit, eundem in se spectatum a bonis literis omnino abhorrere, superstitioni contra dilatandæ, quæ omnem eruditionem veram damnat & adspernatur, vices ingenii supprimit, inque ignorantia aufugium quær̃it, unice esse intentum, ut hac ratione animi rudes & vasti ad obsequia promptiores redditi, sub ditionem sacram eo facilius redigantur. Eruditionis igitur loco Papatu una cum servitute, belluinam quandam sup̃p̃iditatem hominibus obtrudebat: Postquam vero eidem a LUTHERO bellum asperrimum fuerat indictum, literæ hactenus demersæ in libertatem ac felicitatem sese vindicabant. Quæ lux Evangelii purior affuisset Saxonix, ea quoque BOGISLAI X. adhuc ætate, inter tot spissas superstitionum ac variorum commentorum caligines, statim in Pomeraniam penetravit, ac sua dulcedine defessa Pomeranorum pectora adeo refocillavit, ut jugum illud Papale, sub quo anxie gemuerant, lætissimi excutere adspirarent, viam quam maxime monstrantibus JOHANNE BUGENHAGIO, JOH. KNIPSTROVIO, PAULO A RHODA, PETRO SVAVENIO, HERMANNO BONNO, & aliis. Quamvis igitur iidem clarioris illius luminis splendorem Sedini, Stral-

fun-

fundia, Gryphiswaldia, & alibi, vehementius excitarent, tenebras tamen Papisticas omnino dispellere haud valebant. Scilicet post BOGISLAUM X. anno MDXXIII. defunctum, summa rerum Pomeranicarum descendit ad filios, GEORGIUM quippe & BARNIMUM IX., religionis sensu a sese alienissimos: Ille enim Pontificiae religionis studio præpostero ductus, odio asperimo, quod magis ac magis Episcopus ERASMUS MANTEUFFELIUS inflammabat, in Lutheranos ita exarserat, ut ultimum iisdem moliretur interitum; Hic vero sanioris doctrinae placitis animum gerens imbutum, salutaria fratri præcipiebat, qui tamen odium semel conceptum vix in sua habebat potestate. Factum fuit proinde, ut Ecclesiae Pomeranae omnino emendandae consiliis post fata demum GEORGIUM, rebus mortalibus Anno MDXXXI. erepti, auspiciis succensus responderet. Postquam enim filius PHILIPPUS I., Dux Wölgastensis, Lutheranis indulgentior, imperio fuerat admotus, omnia cum Patruo BARNIMO IX. Duce Stetinensi, tentabat, ut tandem tollerentur, quae haecenus renati Evangelii cursum sustulminaverant. Ea itaque mente omnes Pomeraniae Proceres in conventum Provinciale, qui Treptoviae ad Regam anno MDXXXIV. celebrabatur, sunt coacti, ut Pomerania unitis consiliis a residuo adhuc fermento Pontificio plane repurgaretur, veritatis contrario caelestis puritas vindicaretur, statusque Ecclesiasticus saluberrimis legibus, ritibus ac caerimonis firmaretur. Quae etiam omnia, supremi illius Numinis gratia clementissime annuente, ex unanimi Ordinum sententia effectui sunt mandata, postquam IOHANNES BUGENHAGIUS, ideo Wittenbergae accersitus, toti negotio consiliorum suorum medicinam attulerat, formamque Ordinatione Ecclesiastica confecta, induxerat, alter POMERANORUM APOSTOLUS hinc salutatus, conf. CRAMERUS l. c. Lib. III., nec non CAROCIUS loco in §. VIII. adducto. Operæ quoque fuerit pretium, adjecisse J. F. MAYERI *Orationem, quantum Ecclesia universa Pomeraniae ob Job. Bugenhamum debeat?* Omnes mecum optabant bonis, ut Vir Generosus
ac

ac Magnificus Dominus ALBERTUS JOACHIMUS DE KRAKEVITZ honori Pomeranorum tribuat publicationem distæ non ita pridem Orationis, qua venenata G. ARNOLDI tela, in famam tanti Viri directâ, fortiter repellebat. Ab hoc tempore Pomerani ut strenui & acerrimi vindices, pro veritate cœlesti steterunt firmissimi, prout inter alia dabit comprobatum Dn. J. F. MAYERI *Synodologia Pomeranica*, nec non Dn. J. H. BALTHASARIS Disput. *de Zelo Pomeranorum adversus Reformatos*,
§. XVII.

Hæc dum agebantur, Academiæ Gryphswaldensis viriditas, quæ imperante BOGISLAVO X. nimis celeriter sese diffuderat, eodem serme, quo prodiit, tempore exarescebat. Sævæ enim & immanis pestilentiæ malum anno MDXVI. in hanc urbem adeo pertinaciter furebat, ut plurimos Doctores ac Professores aut consumeret, aut in fugam conjiceret, paucissimis quidem ex hac clade vitam trahentibus. Cumque paulo post summus ille rerum humanarum arbiter mira verbi Divini purioris admisi felicitate Pomeraniam cumularet, numerus Professorum a superiori illa calamitate, & nova, eademq; simili, anno MDXXIV. immissa, ad incitas redactus, omnino erat impar doctrinæ Pontificiæ ab interitu vindicandæ, postquam & nonnulli ex eorum ordine, ob incertum fortunæ imminentis eventum, in fuga salutis spem posuerant. Qui clade illa manserant intacti, acriter quidem de sui defensione, & compage Academiæ, quæ hætenus adeo erat laxata, reficienda cogitabant: Ceterum diligentia auditorum penitus eisdem destituebat, dum Lutheri fama allecti, numero & multitudine frequentes in Academiâ effundebantur Wittebergensem. Hac rebus facie inducta, post annum MDXXVI. elapsum omnis doctrinæ cultus usque ad annum MDXXXIX. omnino dejectus ac prostratus in hac Academia jacuit. Nervis igitur ejusdem omnibus exsectis, eam ita solutam relinquēbant superstites adhuc tres Professores JOHANNES OTTO, Stetinensis & J. U. D., M. PETRUS GRUELIUS, & ERASMUS HOLTRODERUS (*Holshtiter*)! ad negotia tractanda civilia translati:
lfe

Iste enim forensium causarum patrocinium in se suscipiebat; Hic in ordinem Senatorium cooptatus, ac Consulibus dignitate cohonestatus, vel inde Academiam sibi reddidit obstrictissimam, quod Annales una cum Privilegiis atque aliis monumentis in curia oppidana asservatos ab oblivione defenderit: Cui autem vitæ generi Hic suam addiderit operam, definire haud erit integrum; Sunt tamen, qui conjectura quadam ad existimandum ducuntur, eum medendo hominibus opem tulisse. Postquam vero PHILIPPI I. & BARNIMI IX. auspiciis, omnis Pomerania, superstitione Pontificia in Comitibus Treptovienfibus jussa penitus facessere, puriorem Evangelii doctrinam fuerat amplexa, (vid. §. XVI.) PHILIPPUS quidem I., mediocriter licet doctus, neque admodum literis deditus, nullum officium prius, neque antiquius sibi debere esse recte autumabat, quam ut ejectas exulantesq; Musas ad Rem publicam revocaret, ac studia collapsa in integrum, turbata in tranquillum statum reduceret, habens sibi persuasissimum, nec doctrinam religionis jamjam instauratam, nec justitiam, nec humanitatem in tuto posse collocari, nisi literarum præfidiis fulcirentur. Evidentissima proinde impulsus necessitate, rationibus insuper JUSTI DE DEVITZ, Consilarii sui, commotus gravissimis, secum constituit, reliquas Academiæ Gryphiswaldensis tabulas e superiorum temporum ac calamitarum naufragiis colligere, ac literis in eadem squalescentibus sanguinem, vitam & spiritum infundere. Quod consilium saluberrimum anno MDXXXIX. strenuo quoque fuit executus, novus hinc conditor Academiæ hujus, ac magnus literarum stator merito appellandus: Tempore enim, quod factis MARTINI erat destinatum, urbem hanc ingressus, inter solennes ritus, & ad divinitatem operi huic conciliandam comparatos, nec non ingentem hominum confluum, nova Academiæ dedit initia; Conferatur CRAMERUS *Lib. III. p. 105.* Eidem sic renatæ, inque vitam quasi revocatæ ut literarum decus & honorem, scientiarum & artium splendorem adderet, non modo viris eruditis, undique conquisitis ac lauto

conductis stipendio, eam ornavit, sed proventibus etiam amplissimis instruxit, quos in locum subtractæ Ecclesiæ Collegiæ surrogabat; vid. § XIII. Hujus suæ Munificentiæ Principalis, & quidem annuæ donationis 1200. florenorum, idem PHILIPPUS I. anno MDLVIII., præsentem Senatu urbano, Academiæ denuo fecit fidem, ejusdemque Privilegia sua auctoritate iterum munivit, adacto etiam Senatu Gryphiswaldensi in solennis promissi religionem, ut nullo modo, remediisque nullis, arte quæstis, eorum sanctitatem vellet eludere: Quam Principis clementiam filius JOHANNES FRIDERICUS, qui ea ætate Rectoris Magnificentissimi personam sustinebat, Oratione Latina humillime excepit. Hanc PHILIPPI donationem filii Principes JOHANNES FRIDERICUS, BOGISLAUS XIII., ERNESTUS LUDOVICUS, & BARNIMUS, auctore BARNIMO Seniore, anno MDLXIII. die XXV. Februarii, convocatis Ordinibus provinciæ, ac præsentem Legato BARNIMI, in civitatis Gryphiswaldensis curiæ ratam & validam habuerunt, Academiæque securitati Monasterio Campensi, & ejus prædiis atque agris caverunt; quæ tamen fides infecutis temporibus in Præfecturam Hildensem fuit deducta. Ceterum revertor ad PHILIPPUM I., a quo paululum fueram digressus. Sunt enim adhuc alia argumenta luculentissima, quibus affectum in Musas propensissimum abunde expressit. Ita Scholas quoque triviales passim in civitatibus erigendas, ac Bibliothecas extruendas curabat, imo liberali & clementissima manu Professores Wittebergenses muneribus singulos per annos ornabat, industriam eorum excitaturus, ac liberalitatem, qua in doctos erat effusus, præclaro exemplo probaturus. Præter filios, literarum amorem etiam in filiam ANNAM, jure connubii cum ULRICO, Duce Megapolitano, junctam propagavit, quippe quæ certos proventus fixos ac constitutos habebat, ut ex iis quidam indefessi literarum cultores, iidemque sorte tenuiori gaudentes, in Academia Gryphiswaldensi & Rostochiensis victu aleantur honestissimo; vid. FRIDERICI THOMÆ *Analecta Gusr-*

vid.

viensis p. 106. Quod reliquum est, dictis hæcenus insignis lux poterit affundi e *Vita PHILIPPI I.*, a VALENTINO EIKSTEDIO delineata, quæque primum tenet locum in *Parentationibus Philippicis*, a JURGA VALENTINO WINTHERO anno 1618. Stetini publicatis.

§. XVIII.

Unum tamen adhuc supererat, quod cursum studiorum felici urgendorum successu videbatur cohibere, præparatio scilicet juvenum ad studia Academica. Ut vero ad eadem aditus panderetur pronissimus, PHILIPPUS & BARNIMUS consilia conferebant, BARTHOLOMEO SVAVENIO ac PAULO A RHODA usi consultoribus. Omnibus igitur probe perspectis, anno MDXLI. PÆDAGOGII STETINENSIS prima posita sunt fundamenta, proventibus, qui olim a BARNIMO I. Ecclesiæ Marianæ Collegiæ, & Ecclesiæ S. Ottonis a BARNIMO III. fuerant dicati, ad ejus usum translatis; vid. §. VIII. Qua mentis devotione gloriosissimæ recordationis Principes Pædagogium hocce excitarint, verba Constitutionis Principes Pædagogium concepta, perhibent, ut nimirum illud sustineret rationes ejusmodi *Schole, que pietatis & eruditionis parens, Ecclesiæ seminarium & Rerum publicarum in toto Ducatu esset armamentarium, eaq. de redditibus, qui fuerant Ecclesiarum Collegiarum B. Virginis & S. Ottonis, ita instructa, ut inter Scholam puerilem & Academiam medio haberetur statu.* Id quod salutare institutum, aliquot interpositis annis, Dux JOHANNES FRIDERICUS quam optime, quam uberrime insignibus adjunctis accessionibus ivit promotum. Prolixiore rei hujus noticiam suppeditavit CRAMERUS *Lib. III. p. 106.*, FRIDEBORNIVS *Lib. II. p. 41.*, AMMON *l. c.*, RANGO *l. c. p. 121.* Postquam vero Pomeraniæ hæc contigit felicitas, ut Svedica scepra fuerit venerata, regni hujus Monarchæ Potentissimi suum esse duxerunt, ut statum Pædagogii ob bellicas seculi superioris calamitates nutantem, imo fere perculsum erigerent rursus & stabilirent. Maxime vero CAROLI XI. munificentia illud supra omnes laudes, vota que omnia adeo evexit, ut ejus magnitudo ac mentis submissæ religio ab anno MDCLXVII. ulum no-

menq; GYMNASII CAROLINI imperaverint, postquam longe illustriorem habitum assumerat; Conf. *Acta Inaugurationis Gymnasii Carolini*, Stetini anno 1667. typis publicis exscripta.

§. XIX.

Cum itaque Principes cura salutis publicæ adducti, tot fontes aperirent dulcissimos, e quibus sacrarum ac civilium rerum plenior hauriri posset notitia, quidmirum, quod Saeculo XVI. eruditio amplioribus passibus sic progressa in Pomerania, ut eadem inde sedes omnis doctrinæ elegantioris,emporiumque literarum florentissimum dici, iuste sibi vindicet. Inprimis vero Nobiles non levi ardore, imo studio acerrimo literas susceperunt excolendas, ut PHILIPPUS MELANCHTHON judicaverit, *non facile alibi posse reperiri tot homines nobiles, multa & eleganti eruditione expositos, ut in Pomerania*, teste inter alios GEORGIO LAGO in *Traçtatu de Pomerania*. Omni hinc laude, prædicatione, literis ac monumentis sunt evehenda nomina HENRICI NORMANNI, BARTHOLOMÆI SVAVENII, LUDOVICI, COMITIS ab EBERSTEIN, MARTINI WEIHERI, JACOBI & NICOLAI PUTKAMMERORUM, BALTHASARIS & HENNINGI SILVIORUM, JACOBI & MATTHIÆ ZITZEVITZORUM, VALENTINI & ALEXANDRI EICKSTEDIORUM, PREBISLAI KLEISTII, GEORGH BELOVII, & aliorum, quorum memoriam verbis exquisitissimis commendavit idem, quem jam nominavi, LAGUS. Erit nulla ætas adeo ingrata, quæ taceat merita illorum Doctorum, qui ex antiquo Nobilitium Pomeranicorum ac Rugianorum sanguine oriundi, sua eruditione Academiam Grypticam ex eo, quo a PHILIPPO I. reparata est, fecerunt illustriorem. Cui non est distus summus ille, & animi plane Heroici Theologus BARTHOLDUS DE KRAKEVITZ? cujus expressam hodie apud nos refert imaginem Proncepos, Vir Magnus ac summe reverendus ALBERTU JOACH DE KRAKEVITZ. Quem latere possunt merita GEORGH MASCOVII? Prodeat e Jctorum ordine JOHANNES AB USEDOM, HENR. NORMANN, JOACH. MORITZ, CHRISTIANUS KUSSAW, GERHARD. BELAW, BERNHARDVS BÄHRE, GIDEON KLEMPZE, ALB. WACKENITZ, JOACHIMUS SCHINCKEL, JOHAN. OESTENIUS, & demum sequiori ætate PETRUS MASCOVIVS.

§. XX.

§. XX.

Fili PHILIPPI I, JOHANNES puta FRIDERICUS, BOGISLAUS XIII., ERNESTUS LUDOVICUS, BARNIMUS, & CASIMIRUS acceptam a Parente gloriam multis auxerunt virtutibus meritisque, postquam per omnem honestarum artium cultum pueritiam atque adolescentiam transegerant. Cum autem BARNIMUS senior filiis destitutus, & ætate confectus imperio Ducatus Stetinenfis, in agnatos familiæ Wolgastanæ devoluto, sese abdicasset, nec multo post anno MDLXXIII illud, quod est mortale, deposuisset, divisione instituta JOHANNI FRIDERICO Ducatus Stetinenfis, ERNESTO autem LUDOVICO Ducatus Wolgastanus obvenit: Quare ut justis ordinis servemus leges, hos nobis præfixos habebimus limites, ut primo Ducum Wolgastensium, prius quippe extinctorum, deinde vero Stetensium merita in rem literariam prosequamur.

§. XXI.

Offert sese igitur ERNESTUS LUDOVICUS, qui postquam Wolgasti his artibus, quibus ingenia celsissima ad magnæ fortunæ cultum excitantur, fuerat imbutus, Doctoribus Academicæ Gryphiswaldensis, in qua etiam anno MDLX. Rectoris Magnificentissimi munus graviter ac decore sustinuit, in disciplinam a Patre serenissimo fuit traditus. Ut vero doctrinæ cursum expleret, anno MDLXIII. Wittebergam una cum fratre BARNIMO, studiorum suorum sedem ac magistram exlegebat, quæ itidem illustrissima Rectoris Magnificentissimi ornamenta in eum congeffit. Laudem eruditionis ita consecuto restabant adhuc exterræ regiones perlustrandæ, placuitque ipsi reliquam Germaniæ partem, Angliam, Galliamque adire: Hic quidem CLAUDIUM PUTEANUM, Gallum doctissimum, quemque in lingvæ Gallicanæ facultate comparanda habuerat prærentem, sibi adeo devinxit, ut is nullus dubitaret, inire cum Duce societatem itineris, in Pomeraniam festinandi, ibidem quoque in aula Wolgastensi officiis ac beneficiis omnibus gratiose mactatus. Cum igitur DEUS festinaret, Virtu-

tes Ducis, armorum studiis alias valde incitati, ad gubernacula Reipublicæ evehere, integritatis suæ vestigia non pressâ leviter ad exigui temporis prædicationem, sed fixa ad memoriam sempiternam in Pomerania relinquere, suarum duxit partium. Præter alia vero etiam illud sibi datum esse credebatur, ut quo amore Parens Academiam Gryphicam instauratam complexus erat, eodem quoque hanc foveret. Eum sane documentis certissimis demonstravit, dum primum Professorum salaria auctibus amplificavit maximis, Studiosorum deinde indigentiam sublevaturus, tertiam in œconomia mensam, propriis sumptibus sustentandam, ordinavit, posthæc officinam Typographicam, auctore AUGUSTINO FERBERO constituendam, eximia sua liberalitate non parum promovit, & denique, quod est beneficii genus eminentissimum, ac nullis seculorum finibus terminandum, Academiam hancce Collegio munificentissime & elegantissime exstructo ornavit, cum Auditorium verus eam faciem redderet, ut sibi ipsi tumulum pararet, primis quidem hujus operis condendi fundamentis anno MDXCI. die XXII. Junii positis. Sane tantis curis ac vigiliis Dux Serenissimus opus hocce premebat, ut animus ipse in eo maturando non lassaretur, siquidem non solum ædificii hujus prima duxit lineamenta, ac formam modumque ejus demonstravit, sed & ipse sæpius huc accessit, opificum industriam recogniturus & exercitaturus, Ex insigni hac munificentia Collegium illud cognomen ERNESTO-LUDOVICIANI recte sumsit traxitque. Verum enim vero ultimam manum operi huic, anno MDXCVI. demum perficiendo, impositam non contingit videre Conditore munificentissimo, quippe cum illud molientem mors luctuosa anno MDXCII. occuparet. Ne tamen structura relinqueretur imperfecta, in tabulis testamentariis sedulo cavebat, Musas insuper Gryphiswaldenses filio PHILIPPO JULIO his verbis commendans: *Der Universität zu Greiffswalde bescheiden und legiren wir auch hiemit so viel Stein/ Rauf/ Holz/ Geld/ als zu Erbauung des jetzt neuen angefangenen Hauses von nöthen seyn wird; Et post pauca quædam interjecta:*
Sers

Gerner soll der junge Herr unser Sohn Kirchen- und Schulen, Diener / und dann die *Universität* zu Greiffswald sich im Besten befohlen seyn lassen.

§. XXII.

Supremam hanc Principis voluntatem summa quoque animi religione executus est filius PHILIPPUS JULIUS, postquam ad Rempublicam tractandam accesserat. Defuncto nimirum Parente, PHILIPPUM JULIUM, ætatis immaturæ annos nondum egressum, sua regebat auctoritate BOGISLAUS XIII., cujus fidei postremis ERNESTI LUDOVICI precibus fuerat traditus ac commissus. Princeps hic literatissimus ipse existebat PHILIPPO JULIO auctor ad fuscipendam & ingrediendam studiorum rationem, lateri Ejus custo addito FRIDERICO GERSCHOVIO, (qui postmodum spartam Professoris Juris in hac Academia egregie ornabat, summum Juris scientiæ culmen consecutus,) ut juvenis Principis animum optimis moribus ac disciplinis saluberrimis institueret. Cuncta quoque ex animi sententia fluebant, ut, si a linguarum cognitione præclare hausta discesseris, ad morum doctrinam, Prudentiamque civilem, quibus a Pietate quidem nihil est utilius, nihil magis necessarium, ac maxime Historiam, omni mentis abriperetur impetu. Certe in Principe formando omne fert punctum Historia, dum ab eadem Moralæ ac Civilis doctrinæ capita, exemplis quippe illustranda, suum lumen fortiuntur: Hæc est Schola, quam omnes debent adire, qui tandem aliquando Rempublicam cupiunt capeßere; conf. BOECLERI Disputatio, quæ hunc præfixum gerit titulum: *Historia Schola Principum*, nec non Liberi Baronis DE BARTHOLDI *Philosophia Principis, Pedantismo opposita*, Cap. IV. p. 169. Quæ cum ita sint constituta, recte Princeps noster ab ætate ineunte tempus suum Historiæ cognitione acquirenda transmittet, lectionem COMINÆI ac LEUNCLAVII præ ceteris urgens: Id quod studiorum quondam Principis moderator F. GERSCHOVIVS in Oratione, quam in funere PHILIPPI JULII anno MDCXXV. Wolgasti recitavit, his reliquit

quit testatum verbis: *In primis PHILIPPUM COMINÆUM, autorem si quem alium gravem, quique iudicium suum de rebus semper maximis libere interponit, atque ita lectorem non tantum mirifice delectat, sed etiam docet atque instruit, nunquam de manibus deponere. Quæ ad minimum decies fere nulla ope adjutus mea, ex latina SLEIDANI versione in vernaculum sermonem transtulit, omnesque in eo Historias prudentissimasque gnomas atque sententias familiares sibi reddidit: JUSTI LIPSI de Principatu Libros sex pene integros memoriter noverat. JOHAN. LEUNCLAVII Historiam Turcicam probe cognitam habebat. Doctrinæ vero cultioris apparatus comparaturus, ut Pomeraniæ magis prodesset, uberioresque fructus ad Rempublicam conferret, svasu BOGISLAI XIII. impulsus consilium peregrinationis in Æteras terras instituendæ cepit, cui & anno MDCII. commissus, faustis omnibus primum Lipsiam fuit delatus, ubi multis honorum significationibus a Senatu Academico & urbano receptus, aliquamdiu pedem figebat. Cumque is præsentia sua Academix Lipsiensi non exiguum conciliaret splendorem, decrevit ipsi Magnificentissimi Rectoris munus, quod & demissa mente oblatum sibi imponi fuit passus. Juvabit, hic audivisse F. GERSCHOVIUM, qui omnia hocce circa negotium gesta verbis sequentibus (quorum benigne mihi concessit copiam Vir Clar. CHRIST. SCHÖTTGENIUS) in *Diario Itineris PHILIPPI JULII MS.* exposuit: *Als J. F. G. wiederum ins Closter (zu Chemnitz) kommen / [Lipsia enim ad Thermas Carolinas excekerat, inque reditu ipsi constituto Senatus Academici Lipsiensis literæ sunt exhibitæ] haben Sie Briefe vor sich gefunden / so wol der Leipzischen Universität, als ihres Wirthes Baltzer Rhülweins / darinnen vorneldet / daß die Academia J. F. G. die dignitatem Rectoris, so ferne es Deroselben nicht wiederlich / in Unterthänigkeit gerne aufstragen wolte. Als nun J. F. G. nach gehaltenen Rähte sich gnädiglich solches gefallen lassen / haben sich auch zu gebührlicher Zeit einstellen wollen. Und weil der 23. Aprilis, ist dies Gregorii, hiezu deputiret / eine starke Reise auf folgenden Tag vorgenommen. Den 23. hat der alte Rector mit etlichen Professoribus J. F. G. die Election unterthänig angezeigt / den Rectorat aufgetragen**

gen und die *Insignia* überreicht / auch zugleich einen *Pro-Rectorem* D. ANDREAM HUMELIUM *designiret* / der J. J. G. alle Unlust benehmen sollte. Darauf J. J. G. die Vornehmsten bey sich zur Cassel behalten. Den 25. ist die ganze *Universität* vor J. J. G. *Logiment* erschienen / und den neuen *Rectorem* gar *sölemniter* in und aus der Kirchen begleitet / darentgegen haben J. J. G. sich hinwieder gar gnädig gegen die *Academie* erklärt / ein schönes neues *Vareth* und *Rektor* *Röcklein* oder *Epomidem* von rothem *Sambre* machen / und auf dem Arm J. J. G. *Rahmen* und *Titel* / auf den Kragen einen *Greiff* von *Perlen* / *Gold* und *Silber* zierlich *sticken* lassen. Den 28. ist wegen *Eröffnung* eines *Testaments* / so bey der *Academia* *deponiret* / *Consistorium* gehalten worden / welchen J. J. G. *praesidiret* / und mit *Dero* *Ge*genwart so viel *zuwege* gebracht / daß 200. *Gulden* der *Academien* *zu*gewachsen. Den 19. *May* geschah die *Introductio novi Illustrissimi & Magnificissimi Rectoris* mit solcher *pompa* und *sölemnität* / als *neus* sich zu *Leipzig* keine gehalten worden. Denn nicht alleine die ganze *Universität* mit allen ihren *membris* und *zugehörigen* / sondern auch der ganze *Rath* J. J. G. (welcher den *gebrauchlichen Rectoris habitum* angethan / den Sie selbst von guten *Sambre* *verfertigen* lassen /) in das *große Collegium* begleitet haben / daselbst *zwo Orationes* *in commendationem Illustrissimi Principis* gehalten worden: Eine von dem alten *Oratore* MATTHÄO DRESSERO, die andere von dem *Vice-Rectore* D. ANDREA HUMELIO, welche beide gedruckt. J. J. G. hat nach *vollendeter Ceremonien* die *Herren* *allerseits* bey sich *behalten* / und *fürstlich tractiret* / auch ihrem *Wirt* *Balzer* *Rhülewem* / wie denn auch D. DRESSERUM mit einem *feinen* *Becher* *verehret* / dem *Vice-Rectori* *Ihr* *contresair* *geschenket*. Unter der *Mahlzeit* hat die *Universität* *abermahl* ein *ansehnlich präsent* *erklicher* *Rannen* *gutes* *Weines* J. J. G. *offeriret* / und vor *beschehene* *Chre* sich *unterthäniglich* mit *einer* *lateinischen* *Oration* *bedancket*. Ita quidem GERSCHOVIUS. *Lipia* *reliata*. *Germaniam*, *Galliam*, *Angliam*, *Italiamque* *felicissim* *o* *emeris* *fuit* *itinere*, *ita* *quidem*, *ut* *non* *faltem* *Regias* *aliasq;* *Serenissimas* *aulas* *frequentaret*, *sed* *&* *doctæ* *peregrinationis* *fructus* *colligeret*, *Viros* *eruditionis* *fama* *maxime* *conspicuos* *salutans* *ubique*. Ita enim *Argentorati* DIONYSIUM GODOFFREDUM

DUM & MELCHIOREM JUNIUM, JULIUM PACIUM Monspeliæ, Genevæ THEODORUM BEZAM, ac plures alios compellavit. Cum Aureliæ commoraretur, præcipuos Gentis Germanicæ, qui ibidem studiorum gratia degebant, colloquio suo honorabat, eorum Bibliothecæ egregias simul largitus accessiones, nomen quoque in studiosorum matricula, quam vocant, professus; quod quidem posterius, svadente BERNHARDO BUGENHAGIO, Mareschallo Provinciali, qui iter Ducis una cum ERASMO KUSSOVIO dirigebat, Bononiæ recusavit ob inhumanitatis, imo crudelitatis exempla, quæ in quosdam Germanos injusta profus ratione fuerant edita. Pomeraniæ redditus, benevolentia suæ rivulos Musis Gryphiswaldensibus nunquam clausit, eminentem earum fortunam ut indies ulterius extolleret. Ita namque, ut dictis fidem addam, ratum esse jussit Privilegium illud, in quo tutor BOGISLAUS XIII., Professorum Viduas recreaturus, annum gratiæ concesserat benignissime: Porro pro Academiæ salute, atque incolumitate Privilegiarum, quæ nunquam non invidiæ atque odii tempestatibus gravissimis fuerant exposita, præcipuo ac vehementiori pugnavit studio. Ut discipulorum animi literarum ardore magis ac magis incalcescerent, compluribus Professorum extraordinariorum personam imposuit, qui etiam laborum suorum non contemnenda reportabant præmia: Quemadmodum etiam Doctorum ordinariorum operas gratiosius compensavit, salaria ipsorum validis augendo incrementis. Posthæc ut Academia nostra sua luce clarius exsplendesceret, Actus publicos vel sua, vel Legatorum præsentia illustrabat cohonestabatque, & ne quid deesset, anno MDCXXXII. pallium Rectorale, arte auroque insigni, adjiciebat. Nefas esset, ingrato tegere silentio illa voluntatis propitiæ argumenta, ac Gratiæ pignora certissima, quibus tanquam nexu arctissimo plurimos, qui in suum ac patriæ decus succrescebant, sibi obstrictos devotosque tenuit, postquam Munificentia suæ Principalis sumtus ad studia eorum, majori animo, ac successu feliciori promovenda, contulit. Tandem indulgentissimus ac piissimus hicce patriæ Pater Gentis
Wol-

Wolgastana, vitæ ac beneficiorum fecit finem anno MDCCXXV., cujus capiti sacratissimo nobile fertum, omnibus verborum ac sententiarum floribus distinctum, varii intexuerunt, utpote F. GERSCHOVIUS, JOH. SLEKERUS, ac JOHAN. TRYGOPHORUS, Prof. Gryphiswaldensis.

§. XXXIII.

Dehinc e lege promissi ordo nos ducit ad celebranda Serenissimorum Ducum Stetinsium in rem literariam merita augusta, magnifica ac prorsus insignia, quorum itidem commemoratio nullis intercidet seculis, quorum decus nulla filebit posteritas, nulla unquam obliterabit oblivio. Cum igitur BARNIMUS Senior anno MDLXXIII. fati suis concessisset, fortuna proximo Agnato JOHANNI FRIDERICO, PHILIPPI I., Ducis Wolgastani filio natu maximo, paternæ sane felicitatis heredi juxta ac propagatori, Ducatum adjiciebat Stetinsensem; vid. §. XX. Postquam Is a primis annis, inq; Academia Gryphica, cujus etiam sceptra ac fascès fuit moderatus, (vid. §. XVII.) rectum ad virtutes iter tenuerat, illudq; ad veræ Pietatis ac Sapientiæ laudem & commendationem perduxerat, non poterat non in singulas Reipublicæ partes esse intentus, ac Pomeraniam sat memorandis justitiæ, pietatis, & eruditionis monumentis juvare, multaque pro Religione juxta ac Literarum causa gerere præclarissime, suo inde jure cœlestis doctrinæ repurgatæ defensor ac propugnator acerrimus, eximius literarum fautor, justitiæ observantissimus, ac Pater patriæ dicendus. Cum in Aula versatus Cæsare, MAXIMILIANO II. multa suæ virtutis, (gesto quoque inter alia in bello Hungarico Imperii vexillo) prudentiæ atque eruditionis dedisset experimenta, Idem ipsi munus Præsidis Imperatorii in conventu pacificatorio, anno MDLXX. Sedini celebrato, sustinendum demandavit, dum una cum CAROLO IX., Rege Galliæ, SIGISMUNDO AUGUSTO, Poloniæ Rege, atque AUGUSTO, Electore Saxonico, tentabat animos ERICI XIV., Svedorum Regis, ac FRIDERICI II., Regis Daniæ, ita armatos, inque bellum asperrimum, multorum fan-

gyine redimendum, incensos flectere ad pacem; cujus etiam
 conditiones felicissimis auspiciis demum fuerunt conciliatæ,
 vel ab invitis tamen eliciendæ. Conferatur CRAMERUS *Lib. III.*
p. 186., MICRÆLIUS *Lib. III. p. 563.*, FRIDEBORNIUS *Lib. II. p. 84.*
 Conventus hicce vel inde nobis hoc loco venit commemo-
 randus, quod is famam insignis eruditionis, maxime Histori-
 cæ; quam JOHANNES FRIDERICUS animo ita habebat
 conclusam, ut in ea nihil esset adeo reconditum, quod non
 ipsius cognitioni penitus pateret, magis ac magis protulerit
 excitaveritque, postquam originem Gentis suæ Serenissimæ e
 sanguine profluxisse Gothico, in publico multorum Legato-
 rum confessu strenue asseruerat, in capiendo certe celeberrimo
 illo Poloniæ Historico MARTINO CROMERO, qui Polonorum
 euitus causam, a sententia hacce recedebat, acutissimus, quem
 & præterea oratio, verborum luminibus splendida, suavis
 compositione, & majestate sublimis reddebat commendatissi-
 mum. Consuli hic omnino debet RANGO *l. c. p. 239.*, nec non
Bigæ Orationum Ducis Croji ERNESTI BOGISLAI, a PALTHENIO
 anno 1707. e MSS. eruta. Neque id commisit, ut elegantiam
 doctrinæ, qua omnium Principum Germaniæ gloriam exce-
 debat, ab eruditorum amore haberet sejunctam, in quos quip-
 pe vehementius ferebatur, adeo, ut eorum consuetudine,
 quam Latino alere sermone amabat, expleri saturarique non
 posset. Idem porro amor acriores illi addebat stimulos ad
 beneficia in Pædagogium Stetinense elementissima manu ef-
 fundenda, ac Bibliothecam in aula Ducali, cui optimæ notæ
 libros Theologicos atque Historicos inferebat, summo studio,
 curaque summa condendam, quæ quidem postmodum a Suc-
 cessorum munificentia egregias fuit nacta accessiones. Men-
 tem si contuleris ad rem Pomeraniæ sacram, JOHANNIS
 FRIDERICI in eandem merita florebut vigebutque pariter
 per omnium seculorum memoriam. Scilicet crypto-Calvi-
 nianismi malum, quod eam circa ætatem gravius Ecclesiam
 affligebat Saxoniam, obscurius serpens Pomeraniam etiam
 occupaverat, ingentesque dederat motus Sedinii. At enim
 vero

vero Dux Serenissimus, sincero Religionis zelo impulsus, turbas illas felicissime compeſcebat, Ecclesiamque Pomeranicam, variis coactis Synodis, ad sanitatem reducebat; vid. omnino CRAMERUS *Lib. IV.*, MICRÆLIUS *Lib. III. p. 608. seqq.*, AMMON *l. c.* & præ reliquis Dn. D. BALTHASAR in *Dissertatione de Zelo Pomeranorum adversus Reformatos.*

§. XXIV.

Postquam anno MDC. placida morte vitæ suæ exitum fuerat sortitus, Ducatus Stetinensis ad fratrem BARNIMUM transit. Neque hic ornamenta literarum, quas in Academia Gryphiswaldensi ac Wittebergenſi (quæ quidem posterior ipsum anno MDLXIV. Rectorem suum fuit venerata Magnificentiſſimum) egregie hauserat, neglexit, ac cum fratre ERNESTO LUDOVICO, ut uberiorem ingenii cultum in florentiſſimis Europæ regnis ac provinciis acquireret, Germaniam, Angliam ac Galliam peragravit. Postquam vero in Pomeraniam remigraverat, BARNIMUS senior eundem in otii sui senilis solatium sumſit, cujus & lateri usque ad mortem, anno MDLXXIII. inſecutam, quæque dulciſſimum hocce distrahit consortium, adhæſit. Ab hocce tempore, prout in divisionis fraternæ legibus fuerat cautum, sedem Rugenwaldi collocabat, resque sibi peculiareſe ibidem habebat, otio fruens suavissimo, beatissimoque, donec tandem anno MDC. imperii onus in humeros devolvi fuit passus, quo tamen mors anno MDCIII. eum rursus exolvit. Post reliquas ipsius mentis ac corporis virtutes, Pietatem puta & staturæ heroicæ majestatem laudatiſſimam, minime debet prætermitti, quod munificentia quoque in eos, qui literas impensius colebant, fuerit effuſiſſimus, sollicita hinc cura incrementis Stetinensis Pædagogii amplificandis addiſtus. Has atque alias Principis huius laudes DANIEL CRAMERUS in *Oratione*, anno 1603. funeri ipsius dicta, deprædicavit, nec non FRIDEBORNIUS *Lib. III. p. 13. seqq.*

§. XXV.

Meritorum tamen in literas gloria longius eum superavit frater BOGISLAUS XIII., Bardo, quod eum hætenus

tenuerat, ad gubernacula Ducatus Stetinenfis post BAR-
 NIMI excessum translatus. Quemadmodum Parens PHILIP-
 PUS I., quantum poterat, consiliis ac laboribus pro filiis suis
 recte formandis excubabat, vigilabatque: Ita etiam BO-
 GISLAUS XIII., ejusdem affectum expertus tenerrimo,
 studiorum gratia anno MDLVIII. Gryphiswaldiam ablega-
 batur. Cursum tamen eorum Parentis obitus turbabat, qui-
 pe qui ipsum Wolgastum retraxit, eidemque Reipublicæ com-
 muni cum fratribus gerendæ consilio imposuit necessitatem,
 ita quidem, ut iis absentibus solus ejusdem molem sustineret.
 Suscepta postmodum divisione fraterna, insigne prorsus animi
 moderati monumentum relinquebat posteritati, dum sua
 sponte succedendi beneficium, quod natura privilegio ætatis
 ipsi indulserat, in fratrem ERNESTUM LUDOVICUM de-
 rivabat, otia gubernationis difficultatibus longe antepone-
 ns, nihilque quærens, nihil appetens, nihil optans amplius, quam
 terræ Bardenfis tractum, liberaliter vivendo facile suffecturum.
 Ut tamen non sibi soli natus esse videretur, multa in commu-
 nes & Ecclesiæ & rei Literariæ usus proferebat: Ab omni e-
 nim abhorrens luxu, cuncta ad frugalitatis leges sapientissime
 attemperare, optime callebat. Omnes certe pietatis ac libe-
 ralitatis numeros adimplevit in officina Typographica anno
 MDLXXXII. Bardi adornata, religionis ac literarum cultum
 ulterius promoturus. Erat ea typorum elegantia ac nitore
 ita instructa, ut libros, qui ibidem sunt exscripti, ex officina
 quadam Belgica putares exiisse: E quibus præcipuam meren-
 tur commendationem *S. Biblia*, in Saxonix inferioris linguam
 traducta; LUTHERI *Postilla*; quædam JACOBI RUNGI scripta;
 RUSŒWENSIS *Rießländische Chron.*; JACOBI SEIDELI, Medici Gry-
 phiswald., *Methodicæ Arthrididis & Podagræ curationes*. Mitto
 plura alia scripta, utilitatibus Ecclesiæ, rei que Scholasticæ eve-
 hendis inservientia. Præter Pietatis ac literarum ornanda-
 rum studium mira habuit a natura ad Architecturam, artesque
 Mechanicas adjumenta, in quibus ad miraculum usque erat
 versatus: Imo eadem in animo ipsius infixerat posueratque
 amo-

amorem artis Chymicæ intensissimum, a quo invicatus, ad fontes rerum naturalium abditissimos descendebat, ac sagacissimo ingenii acumine absconditas earum vires perscrutabatur. Ut vero B. L. sentiat, qua mente, quoque consilio secreta naturæ fuerit rimatus, pace ipsius verba DANIELIS CRAMERI ex Oratione, qua obitum Ducis Serenissimi fuit prosecutus, mea faciam: *Singulari etiam amore ferebatur in artem Chymicam, non illam damnosam, que ex plumbo aurum coctura, aurum potius decoqui & in plumbi cineres convertit, sed istam, que rebus, sanitati hominum a natura inventis, intimam vim & animam quasi, igniculorum & follium subsidio exhaurit, inque usum conferri humanum. Quibus honestis artibus agravioribus vacans, (BOGISLAUS XIII.) quando alii voluptatibus corporis aut immoderate venationi indulgere solem, se oblectabat, recreabat, & baud levis sumptus, qui postea in usum salutarium pauperum, & eorum, qui subsidium valetudinis ex herbis querere cogebantur, cedebant, liberaliter conferebat.* Taceo insigne illud beneficii genus, quo Academiam Gryphiswaldensem, cum tutorem PHILIPPI JULII ageret, sibi reddidit devotissimam; vid. §. XXII. Tandem supremus ille rerum humanarum arbiter, vitæ atque imperii ipsius terminum in anno MDCVI. constituit. Cum CRAMERO compares FRIDEBORNIUM *Lib. III. p. 44.*

§. XXVI.

E matrimonio fecundissimo quinque sublato vidit filios, PHILIPPUM scilicet II., FRANCISCUM, BOGISLAUM XIV., GEORGIUM nec non ULRICUM, qui primum Bardi a Parente ad humanitatem sollicitè ducti, tum in aliis Academiis exculsi ac limati, in peregrinationibus postremo ornamentis instructi omnibus, in spem ac solatium Pomerniæ optima crescebant fide, ingentem de sese expectationem commoventes. Ex iis ætas maturior in locum Parentis suffecit PHILIPPUM II., Ducem omni laude nostra majorem, doctrina ac sapientia summum, quoq; nihil majus tunc temporis cuncta habuit Europa: Multiplex enim rerum maximarum scientia, qua fuit imbutus, in eam sese extulerat altitudinem, inq; eam latitudinem diffuderat, ut eadem omnes in sui raperet admirationem,

nem. Prima ejus formandi cura JOACHIMO TOELMANNO, SIMONIS, J. U. D. & Consiliarii Augustani fratri, demandabatur, deducta deinceps in MARTINUM MARSTALLERUM. Juvenis ejus animus tanta discendi cupiditate flagrabat, ut nulla quies, remissio nulla incensum ipsius studium potuerint extingvere, nec celerem & incitatum ad sapientiam cursum retardaverint; id quod insuper tanta mentis alacritas juvabat, ut in iis, quæ a Magistris monstrabantur, arripiendis industriam eorum præcurreret. Adolescens vero eximium ponebat decus in puri atque incorrupti Latini sermonis cultu ac nitore, quem etiam tanta expromebat facilitate, ut Musas ipsas Latine loqui crederes: Præcipuum tamen futuræ suæ magnitudinis præsidium recte quærebat in Pietatis studiis, inque earum scientiarum cognitione, quibus instructus Kempublicam olim posset capeffere, ex Historiarum insuper monumentis, quæ sedulo excussit, lumen iisdem afferre annis; vid. §. XXII. Quantos, & quam plane mirandos juvenis adhuc in veritate illa cœlesti exploranda fecerit progressus, edocebit omnino Oratio ipsius Latina, typis publicis 1590. divulgata, de *duarum Naturarum in Christo necessitate*, quam tanta gravitate deduxit ad liquidum, ut ad summum Sapientiæ illius Divinæ culmen grassatus esse merito reputetur. Notes omnino judicium illud, quod de hæc tulit Oratione Serenissimus Princeps AUGUSTUS, Brunsvicensis & Luneburgensis Dux, quòdque DANIEL CRAMERUS in Oratione, in obitum PHILIPPI II. dicta, sempiternæ omnium memoriæ his verbis commendavit: *Simulatq; Roslochium veni, in Orationem quandam ab Illustrissimo Principe ac Domino, Domino PHILIPPO II. Duce Pomeranorum, cognato meo plurimum observando, de duarum in Mediatore Naturarum necessitate, eleganter & concinne elaboratam incidi, quam semel atque iterum perlegendo, ingenium istius Principis plane Divinum, & multiplici doctrina præclare ornatum admirari non desisti.* Nullum quoque ætatis ipsius tempus a Philosophiæ dulcedine abhorruit, quam quippe omnem per vitam in amore ac deliciis habebat.

Sane

Sane natura & fortuna in eo fingendo vires ostenderunt universas, dum profuse numeros elegantissimi ingenii, ad omnes artes ac scientias æque parati, in eum contulerunt: id quod vel inde efficitur manifestum, quod nulla Academia sublimis ipsius ingenii dotes capere potuerit, sola privata industria ad tam altum, tamque editum eruditionis culmen perducti; quamvis eum Rostochium ac Bârdum per vices aliquando partirentur, ut amicitiam, in quam cum DAVIDE CHYTRÆO coiverat, eo sanctius custodiret. Dum vero inter alia canæ antiquitatis notitiam interiorem maxime ducebat sibi appetendam, iter in Italiam, e qua certissima rerum vetustarum repetitur memoria, anno MDXCV. composuit. Mirò igitur literarum harum amore captus, maximam temporis partem conquirendis antiquitatum monumentis ibidem consumpsit, ac Romæ Bibliothecam Vaticanam sedulo excussit peruestigavitque: Numismata aurea, argentea & ænea, quæ eximie erant raritatis ac caritatis, in Italia optimo consilio comparata in Pomeraniam invexit. Rei enim Nummarie cognitionem sive ad Historiam, Genealogiam, Geographiam, sive alia traxeris studia, reperies, quæ laudabilia, jucunda atque utilia. Indicasse hic sufficiat Illustrissimi EZECHIELIS SPANHEMI elegantissimum Opus de *Præstantia & usu Numismatum*. Vires etiam ingenii sui Serenissimus Dux PHILIPPUS II. sat feliciter in Nummo aureo ZENONIS, Græciæ Imperatoris, illustrando fuit periclitatus, eidemque lucem attulit in peculiari Commentatione, Hamburgi 1667. publicata, prout me edocuit *Historia Numismatum novorum*, in Parte I. des *geßhneten Dittre-Mages* conspicienda. At revertor ad peregrinationem ipsius Italianam. Florentiæ in COSMI II., Magni Hetruriæ Ducis, propiorum amicitie locum admovebatur, quam & postea aluit literarum usu ac commercio. Venetiis divulganda eodem tempore JOHANNIS ANTONII MAGINI, Prof. Mathes. in Academia Bononiensi, *Geographia* animum PHILIPPI II. expectatione adeo suspensum tenebat, ut pedem hæc ex urbe ulterius expellet promovere, antequam typographorum ultimam ex-

G

perta

perta esset manum: Tanta enim ejusdem secum asportandæ cupiditas in mentem sese insinuaverat. Reliquum, quod ipsi a rerum civilium cognitione vacuum suppetebat, tempus consuetudini eruditorum consecrabat, qua vix poterat suum explere animum. Peragrato in Italia literarum & artium pelago, iter suum in Galliam, Angliam, Belgiumque instruere meditabatur: Ceterum mandatum Parentis BOGISLAI XIII. anno MDXCVII. eum in Pomeraniam, DEO lætiores viam dante, reducebat. Inter alias animi Divini dotes quædam, eaque supra fidem humanam evecta, indoles & natura ad Emblemata in PHILIPPO II. enituit, quæ etiam sponte & injuste ita ipsi fluxerunt, iis ut nihil sapientius, solertius nihil invenitur. Eadem quoque peculiarem in librum congesta, in totius orbis literati lucem conspectumque proferre moliebatur: Hanc vero facultatem varii casus, nimia scilicet occupationum aulicarum multitudo, valetudo adversa, cum qua sæpius habuit consistari, & alia, ipsi eripuerunt. Emblemata hæc veluti e naufragio servata, atque a MARTINO MARSTALLENTO, Consiliario Ducis intimo, clarius & evidentius enucleata, Parenationibus Philippicis inseruit JURGA VALENTINUS WINTHERUS, J. U. D. & PHILIPPI II. Consiliarius, eademque sequenti ornavit elogio: *Hic succinctus Emblematum liber est pretiosissimus ingenii Philippici Thesaurus, Sapphirus, Smaragdus, adamus quovis pretio pretiosior, quia inestimabilis. Ex hoc, tanquam ungue Leo generosus, cognosci potest, qualis PHILIPPUS II. genio, ingenio, pietate, probitate, prudentia, & omni alia virtute præditus fuerit, & ita quemlibet sua commendat virtus, ne dicam Principem.* Posthæc maximo Artis Oratoricæ ducebatur studio, plurimum inde valens dicendi copia & gravitate: A primis enim suæ ætatis annis viam ad Eloquentiam a Præceptoribus sibi aperiendam curabat, habitisque singulas per hebdomades orationibus cum iisdem vertebat; quarum, ita quidem comparatarum, ut tela eloquentiæ, solito firmata pondere, in legentium vel audientium pectora profundius detorquerent, sat amplus numerus in Bibliotheca olim Ducali inter rariora cimelia fuit reconditus. Nec
cum

cum annis maturioribus Artis Oratoriæ studia abjecit ardentissima, dum ipse labore ingenti, sumptibusque haud leviorebus *Panegyricos* quosdam exquisitos, quibus Oratores excellentissimi funera summorum Seculi XVI. Heroum condecorarunt, sedulo conquisivit, juris eosdem facturus publici, ne earum rerum memoriam obrueret vetustas. Optimis vero hisce consiliis mors præmatura, quæ PHILIPPUM II. occupabat, manum injiciebat. Quoniam itaque operis collecti præstantia plurimis non parvum sui fecerat desiderium, jubente BOGISLAVO XIV. operam suam porrigebat JACOBUS FABRICIUS, Ecclesiastes aulicus, illudque limæ subiectum longe expolitius ac perfectius reddebat, conversus ad sanandos Orationum locos, scribarum incuria depravatos, ordinemque aptiorem concinnandum. Hunc in modum opus formatum, ac V. tomis includendum, sequens in fronte gerere debebat nomen præfixum; *Hortulus Panegyricorum Exequialium, virtutibus incomparabilium superioris Seculi (XVI.) Heroum, Imperatorum, Regum, Electorum, Principum, ut & nonnullorum Pontificum, Cardinalium, Episcoporum, aliorumque magni nominis Virorum, sacer, ab Illustrissimo ac Serenissimo Pomeranorum Duce, PHILIPPO II. beatissima memoria quondam adornatus; nunc autem propter summam tum jucunditatem, tum utilitatem ab omnibus literaria rei cultoribus, præsertim Historiarum Oratorique Studiois haud dubie percipiendam referatus, & in quinque sive areas, sive tomos distinctus, opera JACOBI FABRICII.* Verum iniquitas factorum huic pariter operi (cujus autographum intueri non ita pridem mihi contigit,) gloriam divulgationis publicæ invidit, cum tenebris adhuc colluctanti, dignissimo sane, quod tandem aliquando repagula perfringeret. Quemadmodum vero Serenissimus Dux ad literas juste hauriendas vehementius impotentiusque ferebatur, adeo, ut iis voluptates vel prandii, vel cœnæ condiret: Ita quoque non minori sollicitabatur cura earum ulterius promovendarum; prout annales Pomeraniæ plurima hujus rei documenta præbebunt investiganti. Primo enim Musas beneficiis sibi constrahebat cumulativissimis, ac Philosophos, Poëtas, Oratores,

Mathematicos, Architectos, Pictores, Sculptores, aliosque artifices, qui ad famam tanti Principis in Pomeraniam, tanquam asylum tutissimum, consuebant, patrocinii sui radiis animabat, fovebat, collustrabat, aulam hinc suam adeo cultam instruens, ut Academiam adumbrare videretur. Quid? singularis ejus ac rara in tanto fastigio humanitas omnes ad eruditum admitterebat colloquium, dum incredibiles ex eo ducebat voluptates, artes siquidem nunquam non in complexu, oculis atque auribus habens; vid. CRAMERUS *Lib. IV. p. 159.* Quæ quidem efficiebant omnia, ut plurimi eruditi a nominis tanti fulgore scriptis suis, quæ eidem sacra dicataque exhibebant, lucem quandam mutuare contenderent. Neque eventus eorum destituit expectationem. PHILIPPUS enim II., aperto benignitatis fonte, rivulos suos exire sinit passus, ac larga manu derivavit ipse. Possidet hodieque ejus liberalitatis ac clementiæ pignus certissimum Academia Rostochiensis. Bibliothecæ namque recens ibidem conditæ fama commotus, HERBARIUM EICHSTADIENSE, cujus pretium usque ad centum thaleros excrevit, anno MDCXV. Patribus Concilii per HENRICUM SWITCHELIUM, Legatum suum, offerebat, his verbis eidem propria inscriptis manu: *PHILIPPUS, Dux Pomeranorum Herbarium hoc in sui memoriam contulit Bibliothecæ Academicæ Rostochianæ, mensis Septemb. anno 1615.* Liber hic cedro dignissimus, in arcula repositus est lignea, cujus pars interior panno viridis coloris est ornata, exterior vero Emblematis, vel Pietatem in DEUM, vel patriæ, vel literarum amorem eloquentibus, est distincta. Anterior facies reddit Insignia Ducum Pomeraniæ, verbis, quæ PHILIPPO II. erant solennia, condecorata: *Philosophia, Christo & Republica, anno 1615.*; inferius integer Ducis subiectus est titulus: *PHILIPPUS II. DEI gratia Dux Suetini, Pomeraniæ, Cassibiorum & Vandalorum, Princeps Rugiæ, Comes Gutzkovia, & Terrarum Looburgensium & Butovienſium Dynasta.* Debeo exhibitam hæcenus arculæ representationem Viri Cl. FRANCISCI ALBERTI EPINI *Schediarmati de Rectoribus Academia Rostochianæ Magnificentissimis atque illustribus.* Cum porro Bibliothecæ

sunt

sint medium felicissimum literarum juvandarum, Bibliothecam quoque aulicam, cujus juxta §. XXIII. prima jecerat fundamenta JOHANNES FRIDERICUS, magis ac magis non quidem librorum multitudine, bonitate tamen eximia, præstantia ac selectu reddebat instructiorem. Faciem ejus his delineavit verbis CRAMERUS *Lib. IV. p. 139.*: Er hat auf dem Fürstlichen Hause ein sonderbahr Gemach eingenommen / dahin Er allerhand schöne Bücher / die S. F. G. theil aus Italien mitgebracht / theil sonst in guter Anzahl gezeuget / zusammen gebracht / und leß dieselbe in richtige Ordnung bringen / auch nach Urth des Herzogen von *Urbini in Italia die Repositoria* sein artig anrichten / und mit schönen *Emblematibus* ausbuzen. Addatur FRIDEBORNIUS *Lib. III. p. 26.* Insignis hiece thesaurus post obitum BOGISLAVI XIV. in æde B. MARIÆ recondebatur, communi cum hac, anno MDCLXXVII. vi fulminatrice exercitus Brandenburgici prostrata atque afflicta, deflagrationis casu sat deplorando defunctus. Cum cura Bibliothecæ adornandæ connectebat Numismatum, rerumque aliarum ad antiquitatis studia comparatarum, vel novo ingenio inventarum, variorumque naturæ miraculorum, collectionem indefessam: Quam egregie locupletavit Numismatibus & antiquitatibus MARQUARDI FRIEDERICI, Consilarii Palatini, ære magno redemptis. Porro in curandis rebus Chymicis, metallicis atque herbariis nullis parcebat sumptibus. Ad salutem Pædagogii Stetinenfis amplificandam se totum & animo & corpore conferebat, in eo quam maxime desudans, ut optimis fulgeret Præceptoribus. Imo quando actus edebantur publici, sæpius a muneris sui & negotiorum culmine ad Musas hujus Pædagogii sese submittebat. Perpetua denique gloriæ ex eo PHILIPPO II. fuit exorta, ut etiam ejus acerrimum salutis publicæ studium per omnem sese divulgaverit Pomeraniam, dum sparsas ac laceras Historiæ patriæ partes colligere ac jungere allaboravit, Nobilium suorum insignia maximis impensis curavit depingenda, atque auctore SILHARDO LUBINO, Professore Rostochiensi, imaginem totius Pomeraniæ in tabula comprehensam protulit: In qua

quidem regionis situs, amnes, loci arboribus vestiti egregie depicti, ac civitates cum Insignibus Nobilium Pomeranicorum delineatæ cernuntur. Idem quoque LUBINUS *Topographiam* composuit *Pomerania*, cui tamen hætenus nondum licuit esse adeo felici, ut usura lucis publicæ fruatur. Tandem MÆCENATIS hujus, & literatæ reipublicæ Statoris Serenissimi fata nimis præcipitata, postquam Pomeraniam meritis, virtutibus Europam, orbem eruditionis fama perstrinxerat, anno MD CXVIII. cunctorum & vultus & animos dejecerunt, altisque plangoribus pectora impleverunt. De cetero res, ab eo præclare gestas, laudationibus honorarunt funebribus WINTHERUS, CRAMERUS, TRYGOPHORUS. Cum quibus jungas REUTZII *Iustæ Philippicæ*.

§. XXVII.

Dolorem huncce mitigavit quodammodo FRANCISCUS, PHILIPPUM II. fratrem jure hereditario secutus, hætenusq; Episcopatum Camminensem, jam quidem in fratrem ULRICUM translatum, moderatus. Quantum vero PHILIPPUS II. ornamenti capiebat e literis, tantum e contrario splendoris ac decoris FRANCISCUS attulit Pomeraniæ, cui quippe ita præfuit, ut omnibus, qui ejusdem imperium colere habebant, integritas ipsius esset gratissima acceptissimaque, dum longa consuetudine corruptos ac depravatos mores optime reformabat & corrigebat. Licet enim Parens BOGISLAUS XIII. eum in parem educationis ac disciplinæ curam, atque erat PHILIPPUS II., reciperet, publicarum tamen rerum aliquando tractandarum amor animo ejus literarum studia debite colenda excutiebat: Quare aulæ patrui JOHANNIS FRIDERICI, Ducis Stetiniensis, tradebatur, imperandi artibus imbuendus. Exemplis vero easdem adaucturum cursus per Germaniam, Hungariam, Italiam, Helvetiam, Galliam, Angliam, Scotiam, Belgium, & denique Daniam longius extulit. Fructus etiam amplissimi e prudentia ipsius singulari in Episcopatum Camminensem, ac Stetiniensem Ducatum, in quibus & præ aliis Scholas inprimis fovit, promanarunt: Ceterum dum

dum maximi expectabantur, arbor hæc, ad omnium virtutum civilium laudes efflorescens, fatis immaturis anno MDCXX. recisa exaruit. Gloriæ suæ præconem FRANCISCUS nactus est DANIELEM BRUCKHAUSIUM, nec non DAN. CRAMERUM. Post biennii decursum alter e fratribus ULRICUS, cui anno MDCXVIII. loco FRANCISCI Episcopatus deferebatur Camminensis, celerius, quam ætas morti nondum matura postularet, vitæ munus anno MDCXXII. implevit: Princeps certe literatissimus. Studiis enim liberalibus excultus, ususque Wolgasti contubernio PHILIPPI JULII, ac disciplina FRIDERICI GERSCHOVI, (vid. §. XXII.) ingenium ostendit lingvæ Latinæ inprimis cupidissimum, cujus quoque sincerum tum dicendo, tum scribendo genium servavit. Sva-ve hæc literarum commercium annus MDCII. dissolvit, quo fata PHILIPPUM JULIUM Lipsiam, ULRICUM vero Rostochium traxerunt, ita quidem, ut Parens BOGISLAUS XIII. hujus moderatorem esse voluerit WILHELMUM MARSTÄLERUM, hospitem vero MART. CHEMNITIIUM, Ictum illum famigeratissimum, ac postea Cancellarium Pomeraniæ eminentissimum. Vix Musarum Rostochiensium sedem fuerat ingressus, cum Ipsi fasces Reipublicæ hujus Literariæ faustissimo omine præferendi, per subsequens etiam semestre ex unanimi Patrum decreto continuandi, destinarentur. Quanta animi moderatione, gravitate & prudentia munus illud illustrissimum administraverit, multarum in eo, maximarumque impressa virtutum vestigia declarant, prout earum narrationes latius & uberius explicavit Vir Cl. Dn. F. A. ÆPINUS loco in §. XXVI. citato, p. 24. seqq. Semina vero luis pestifentialis, quæ haud obscure sese prædebant, anno MDCIII. filium studiorum ibidem abruperunt, quod tamen Stetini, ubi Parentis iussu secessum quæsierat, ulterius contexit. Defuncto Parente, vitam aulicam cum Academiæ anno MDCVII. rursus commutavit, fertileque suum ingenium, literis elegantioribus jam jam ornatum, gravioribus disciplinis enutriendum Academiæ Tubingensi, quæ ob Collegium suum illustre, a LU-
DO:

DOVICO, Duce Württembergico, conditum, Celsissimarum mentium altrix extitit indulgentissima, commisit, cura studiorum feliciter dirigendorum WILHELMO A WACHOLD demandata; vid. MICRÆLIUS *Lib. IV. p. 16. & 17.* Tubinga sub incunabulis anni MDCIX. egressus, iter per Italiam, Galliam, Hispaniam, Angliam & Belgium confecit, fratre GEORGIO plurima per loca comite sibi adjuncto. Postquam vero fortuna ULRICUM, eruditionis Politicæ ubertate, cognitione linguarum, doctrinæ amplitudine, ac sçavitare morum eminentem, patriæ rursus fecerat compotem, interjectis aliquot annis locum Præfulis Camminensis, quem facta abdicatione fecerat vacuum FRANCISCUS, occupavit, summa quoque cum nominis gloria usque ad annum MDCXXII., qui ipsi erat emortualis, exornatum, ita quidem, ut nulla unquam in re ab officii sui religione declinaverit; vid. omnino RANGO *l. c. p. 125.* Cum ULRICUS summo perfectissimæ eruditionis splendore eniteret, honestissimo certamine caritatis, qua viros literatos complectebatur, cum Antecessoribus suis Serenissimis certabat, inclinatione voluntatis propensissimæ eousque abreptus, ut in nonnullos etiam, qui ad honores adspirabant Academicos, largiter de suo sumtus impenderet. Quod reliquum est, debitis ULRICUM pietatis, justitiæ, eruditionisq; laudibus celebravit DANIEL CRAMERUS in *Oratione Panegyrica*, in obitum Principis hujus Celsissimi recitata.

§. XXVIII.

FRANCISCO & ULRICO, quos modo commemoravimus, ex hujus mortalitatis statione evocatis, summi Numinis favor e validissima illa Gentis Pomeranicæ radice, quæ stirpes generaverat plurimas, hunc circa temporis tractum reliquum adhuc fecerat BOGISLAUM XIV., imperio Ducatus Stetinenfis præpositum, ac PHILIPPUM JULIUM, Ducem Wolgastanum. Hoc tamen anno MDCXXV. fatis suis succumbente, Ducatus Wolgastanus extinctus Stetinenfi adjiciebatur, (vid. §. XXII.) indeque sub BOGISLAO XIV. omnis coalescebat tellus Pomeranica. Neque is infra fra-
trum

trum & Antecessorum gloriam erat positus, dum exacta optimarum literarum peritia eosdem adequavit, favoreque literatorum ac munificentia, quam certe omnium seculorum, quæ sequentur, homines eruditi in ore ferent, & æternitati, quam meretur, insinuabunt, longius excessit. Postquam scilicet virtutum ac saluberrimarum doctrinarum præcepta, quibus ætas tenerior est formanda, hauserat, & insita naturæ ac pectoris bene nati vis hacce institutione quodammodo fuerat adjuta atque erecta, vix prima juventutis spatia ingressus, magno cum fœnore recipiebat, quæ in ingenium suum amœnum ac copiosum dederat doctrinarum semina. Maxime autem omnium animo inflammato, impetuque naturæ præmaturo ad lingvarum, Latinae imprimis ac Græcæ, cognitionem ducebatur; quas etiam non gradu, sed cursu urgebat, fruges ut profferret uberiores, cum vix florum adesset exspectatio. Quanta mentis dulcedine ac suavitate lingvas hæc fuerit amplexus, pater vel inde, quod, teste MICRÆLIO in *Oratione funebri, in exequiis BOGISLAI XIV. habita*, cum jam provectoris esset ætatis, in honoris ac laudis vocaverit partes, ut puer arctiori ac mutuo vinculo linguam utramque copulasset. Neque intactum plane relinquebat Hispanicum, Gallicum & Italicum sermone. Cumulaturus dehinc ingenii ornamenta, tribuebat annum MDCIV. & V. itineribus per Belgium, Angliam, Galliam & Italiam institutis: Quibus deinceps anno MDCVIII. & IX. perustrationem aularum Germanicarum addebat. Postquam autem fata Gentem Serenissimam frequentioribus hæcenus exhausserant funeribus, sæviendi finem faciebant tantisper in BOGISLAO XIV., qui literis, prudentia ac virtutibus eo, quem diximus, modo instructus, post FRANCISCI obitum negotia ac curam Pomeraniæ anno MD CXX. suscepit. Ducatus Wolgastanus anno MD CXXV. vix ipsius accesserat imperio, cum statim sub ejusdem auspiciis manifestam expromeret significationem, quo animo, quibusque studiis in Academiam inclinaret Gryphiswaldensem, siquidem anno MD CXXV. die III. Maji in oppido Wolgasto Antecess-

H

teces-

tecessorum suorum donationes validas ac securas esse jubebat, officialibus insuper Hildensibus gravissimum injungens mandatum stipendorum, quæ Professorum atque Oeconomiarum sustentationi dicata, juste ac tempore definito exolvendorum. Anno MDCXXVI. die XXVIII. Julii prosperiori adhuc favore, imo perpetuo & inexplicabili voluntatis subjectissimæ vinculo Academiam hancce sibi addictam, deditam & obstrictam reddidit, donatione scilicet prædii *Grubenhagen*, eidemque innexorum tunc temporis pagorum *Weidenhagen*, *Subsow* & *Pansow*. Ceterum anno demum MDCXXXI., gratiosè BOGISLAO XIV., munificentissimo Academiæ Patrono, consentiente, pedem in illud intulit, ac possessione firmavit: Erant enim varia, quæ occupationem in annum modo dictum rejiciebant, dum inter alia SOPHIÆ HEDWIGIÆ, Ducis ERNESTI LUDOVICI conjugii relicta, fructus ex hoc prædio erant assignati. Ne tamen hæc e contra detrimenti quid caperet Academia, BOGISLAUS XIV., quæ ipsius erat clementia, promittebat, jacturam proventuum, e *Grubenhagen* prædio percipiendorum, mille florenis augmenti loco singulos per annos refarcire. Mors autem SOPHIÆ HEDWIGIÆ, quæ ipsi anno MDCXXXI. accidit, cuncta, quæ occupationem solennem hætenus reddiderant impeditam, penitus removebat, atque Academiæ aditum ad eandem pandebat pronissimum. Quæ mentis religio tantis in rem literariam meritis, tam ineffabili clementiæ, benignitati illi incomparabili, incredibili huic & effusivissimæ munificentiæ, poterit respondere? Hætenus quidem Musæ totius Pomeraniæ, ac Gryphiswaldenses sub umbra & lacertis indulgentissimi sui BOGISLAI XIV. molliter quieverant: Verum enim vero serenum hunc tranquillumque beatæ pacis statum evertibat bellum illud tricenarium, quod eam circa ætatem universam Germaniam horrendis conquassabat motibus, ac Pomeraniam, in quam anno MDCXXXVII. omnem effuderat furorem impetumque, ruinæ suæ involvebat. Quocumq; enim illud belli fulmen pervaserat, nil nisi vastitatem ac
paup-

pauperiem faciebat. Non attinet, acerbam refricare memoriam durissimarum atque asperrimarum illarum injuriarum, vexationum ac tribulationum, quibus per triennium milites Cæsarei Pomeraniam miserum in modum affecerunt, urserunt ac lacerarunt, cum libellus, *dreyjährige Pommersche Drangesaal* dictus, auctoritateque Ducis BOGISLAI XIV. latine & germanice divulgatus, tristem Pomeraniæ faciem, quæ etiam rupes & petras in lacrymas solveret, plenius repræsentaverit. Nec fati hujus funestissimi expers erat Academia Gryphiswaldensis, vel inde gravius excruciatâ, quod bona, quæ hactenus in eam redundaverant, inflictorum malorum amaritudine desiderium suum duplicarent. Immanis hujus belli vis literarum porro cultum dejiciebat ac prosternebat, Musas prorubabat in exilium, mensamque, quæ vocatur, communem dissipabat, ob Præfecturam *Hildensem*, e cujus proventibus eadem erat instruenda, ab hostibus everfam ac tantum non excisam. Quamvis vero optimum Ducem anceps malum, facultatesq; arctiores premerent ob Pomeraniam belli impetu perculsam, gloriam tamen literarum in mediis belli tempestatibus erectam servaturus, fessis Academiæ valde laborantis rebus, quantum in ipsius situm erat viribus, succurrebat, ut ultimas a Professoribus, salariorum inopia aggravatis, amoliretur ac repelleret necessitates. Postquam vero facta Heroem illum memoriæ gloriosissimæ GUSTAVUM ADOLPHUM, Sveciæ Regem, excitaverant, ut ad Germaniam fractam restituendam ac defendendam veniret, Pomeraniamque, copiis Cæsareis omnium primo ex eadem ejectis, refoveret, BOGISLAUS XIV. anno MDCXXXII., Ordinibus provincialibus in consilium adhibitis, secum inivit rationes, quomodo Academia Gryphica fere demersa, quæque hinc querelas duxerat gravissimas, & opem rebus dubiis ferendam sæpius a Duce efflagitaverat, esset efferenda, ac vires ejusdem labantes perditæq; possent corrigi. Tandem autem BOGISLAUS XIV., dum Consilarii Provinciales Academiæ causam strenuo ruiti, verba pro ejus salute fecerant amplissima, memorabili omne in

xvum exemplo die XVIII. Octobris (qui mensis candidiffi-
 mo certe & ob foundationis, & dotationis beneficium signan-
 dus est calculo) decrevit, Academiæ robur ac præsidium largi-
 ri, indeque Præfecturam *Hildensem*, tanquam æternum patri-
 monium, offerre. Quod consilium non ratione prudentius,
 quam eventu felicius erat. Dedit igitur Academiæ Gryphis-
 waldensi tabulas largissimæ donationis, quibus Præfecturam
Hildensem, rebus olim sacris addictam, ad eisdem usum ple-
 nissimum cum omnibus eo spectantibus pagis, *Neuendorff ut-
 pote, Kemtze, Kemtzerbagen, Diöderichsbagen, Kätenbagen, Friede-
 richsbagen, Schönwalde, Derschow, Ungnade, Lewenbagen, Henn-
 kenbagen, Leisle, Wampen, Neuenkirchen, Ladebode, Wyke, Hansba-
 gen, Radelovv, & Turovv*, omnique cum jure & dominio, juris-
 dictione omnimoda, siquidem a Regalibus, quæ Princeps sibi
 soli reservavit, discesseris, transtulit, confecto Sedinæ eam
 in rem anno MDCXXXIV. die XXV. Februarii solenni
 Dotationis instrumento, quod ipsius Ducis fide, ad extremum
 Domini adventus diem duratura, manuque est configura-
 tum, ac subscriptione plurimorum, puta VOLCKMARI WOLFFII,
 Liberi Baronis de PUTEUS, PAULI DAMIZ, WILHELMI KLEIST,
 DUBSLAV CHRISTOPH. EICHSTÆDII, CHRISTOPH. ZASTROW, ECCAR-
 DI USEDOMII, SYLVEST. BRAUNSCHEWIGI, JOHAN. CHRISTOPH.
 SWALENBERG, ARNOLDI BOHLE, JOHAN. ZASTROW, MARCI
 EICHSTÆDII, GEORGI EICHSTÆDII, JOHANNIS HAGENMEISTERI,
 MATTHIÆ KLEIST, FRIDERICI RUNGII, OTTONIS THUN, GER-
 HARDI BÄHR, CHRISTIANI SCHWARTZII, NICOLAI PRÜTZE, JOA-
 CHIMI BRUMBEEK, & aliorum, corroboratum. Die quoq; XVIII.
 Martii *Hilde* Præfectura *Hildensis* una cum Instrumento Dota-
 tionis a VOLCKM. WOLFFIO, Libero Barone de PUTEUS,
 Pro-Duce Wolgastano, CHRISTOPH. EICHSTÆDIO, Scholastico
 Cämminensi, FRID. RUNGIO, Consiliario Ducis, & FRID.
 BOHLIO, Archivario Ducali, præviis solennibus Academiæ
 Professoribus tradebatur, quam Ducis clementiam submissa
 excipiebat Oratione FRID. GERSCHOVIUS, JCrus & Syndicus
 Academiæ. Quibus peractis, rusticis, qui e singulis Præfecturæ
 pagis

pagis *Hildam* acceſſerant, juramenti religione, qua Duci obſtricti erant, ſoluti, in fidem atque obedientiam Academia adigebantur. Quas gratias hinc repones Nutricio tuo indulgentiſſimo BOGISLAO XIV. tu Academia Gryphica? Qui certe ut alterum AUGUSTUM ſeſe geſſit. Viribus tuis ſtare non potuiſſes, poſtquam Mars in Pomerania exitum totis viribus graſſatus eſſe videbatur, niſi pietas BOGISLAI XIV. te publici hujus fati exemiſſet atrocitati, Muſas tuas ſqualore deformatas e ſordibus in lucem reduxifſet illuſtriori, illisque in Præſectura *Hildenſi* firmam, fixam, ac ſtabilem ſedem conſtituiſſet, ſanctiſſima obteſtatione munitam, qua quippe eandem ad extremum ſeculi diem conſervandam poſteris ac Suceſſoribus ſerio ac graviter commendavit. Hac re glorioſe geſta orbem admiratione implevit, ſeque ipſum immortalitate coronavit. Quod tempus eſſet adeo ſocors, quo tantorum beneficiorum memoria ac fama moriatur? Haud interiturum igitur laudis ac mentis devotiſſimæ ipſi conſecrabit monumentum Academia Gryphica. Sed quæ tanta poteſt eſſe ubertas ingenii, quæ tanta dicendi copia, quod tam divinum & incredibile genus orationis, quo quisquam poſſet inſignia hæcce merita orando complecti? Quod igitur ſermone non valet Academia, animo atque intimo obſequii & ſubjectionis affectu compensabit, quæ tot nominibus, tot beneficiorum nexibus BOGISLAO ſuo Gratiſſimo devinctam omnino ſeſe profiteretur. Sunt vota concipienda calidiſſima, ut munificentia hujus fructus non noſtra tantum, ſed & ſecula inſecutura uberius colligant. Nec ſola Academia Gryphiswaldenſis animi gratiſſimi ſignificatione ſummam ſuam obſervantiam, ardenſque pietatis ſtadium, quo in BOGISLAUM XIV. ducitur, cupit teſtari: Integer etiam Muſarum Pomeranicarum chorus in felicitatis illius, qua ab eo difficillimis iſtis ac formidoloſis Pomerania temporibus fuerunt recreata, æternas aſſurget deprædicationes. Dum namque ipſe doctrina fuit excellentiſſimus, exemplum etiam comitatus rariſſimum in

eruditos, qui eum torum habebant, tenebant ac possidebant, edidit: Unde & semper vivebat in studiis, & a literarum commercio, quod cum ævi sui viris eruditis Græce Latineq; aluit, summam animi petebat delectationem. Quemadmodum igitur BOGISLAUS XIV. Antecessorum suorum Serenissimorum gloriam ac merita in rem Literariam consummavit: Ita etiam supremi Numinis voluntate sic dirigente, celsissimam hancce Gentem, quæ antiquitate generis, ac rerum gestarum magnitudine collustrata per D. Seculorum seriem continuam Pomeraniæ fata arbitrio suo dispensaverat, anno MDCXXXVII. die X. Martii absolvit terminavitq; Exsequias ejus solennes, quæ demum anno MDCLIV. parabantur, dessevit JOHAN. MICRÆLIUS, JOHAN. MICHAELIS, ac BENEDICTUS BAHRIUS.

§. XXIX.

Leges denique grati ac venerabundi animi vetant, hoc loco præterire memoriam atque observantiam ERNESTI BOGISLAI, Serenissimi Ducis Croyi, quem ex ANNA Sorore nepotem vidit superstitem BOGISLAUS XIV., ob eminentissima in rem Literariam & Academiam Gryphiswaldensem merita. Postquam eidem ætate adhuc immaturo dulcissimum Parentis præsidium fuerat ereptum, Celsissima Princeps ANNA, in qua omnium virtutum splendidissima refulgebat imago, in eum rite educandum, mores juste formandos, ingeniumque literis instruendum, tota totaque incumbebat. Natalium igitur splendori literarum lucem adjiciens, brevibus in jd fastigii enitebatur, ut anno MDCXXXIV. Academiam Gryphicam sua præsentia, ac munere Rectoris Magnificentissimi redderet illustriorem. Quam suam divinam indolem postea peregrinationibus, usu & exercitatione magis ac magis subegit firmavitque. Nimis a scopo essem aberraturus, si præsentì Commentationi cunctas ejus vitæ rationes vellem inferere. Sunt tamen duo, quæ locum omnino hic sibi postulant, puta pietas, qua beatissimos Matris suæ
ANNÆ

ANNÆ manes venerabatur, atque egregia illa ac principalis munificentia, qua Academiam Grypticam ornavit pariter ac coluit. Illa scilicet ipsi injungebat, ut quovis recurrente decennio, Academiam hanc perpetuum ejus nominis, memoriæ ac laudum eligeret domicilium, quæ & suum officium jam quinta vice, qua decet religione, explevit: Ne vero sacri hujus ritus solemnitati quid deesset, constituit, ut singula per decennia centum imperiales a Magistratu inclytæ urbis Sundensis solvendi, Academiæ usibus essent paratissimi, promississimi. Neque hic substituit Principis munificentissimi studium in Academiâ: Accessit postmodum e legato ipsius pars quædam hereditatis maternæ selectior, torques nimirum & annulus aureus, aulæ affabre acut picta, nec non Besândnis und Lehre der Kirchen in Pommern. Eorum tamen post moram diuturniorem, ab Aula Prusica anno demum MDCCVII. Academiæ concessa est facultas, postquam illustrissimus D^N. JOHANNES ROSENHANE, cui tunc temporis persona Legati Svedici in aula ista fuerat imposita, omnes vires ad negotium hocce curandum gratiose converterat.

§. XXX.

Et hæc quidem pro præsentis rerum copia de meritis Ducum Pomeraniæ in rem literariam sufficiant. Faxit ille sapientiæ fons inexhaustus, jubeat ille omnis benignitatis auctor, ut Academia nostra, aliæque Scholæ illustriores, quas Duces Pomeraniæ condiderunt, validissimo muniantur præsidio, incrementis augeantur invidendis, ac demum læta omnium rerum abundantia, studiis cum pietate junctis, inconcussa felicitate ac perenni tranquillitate in Reipublicæ decus, Ecclesiæque emolumentum floreat, vigeant, crescant! Est enim hic omnium Academiarum ac Scholarum

FINIS.

COROL-

COROLLARIA,

quæ

Jus Principis circa studia complectuntur.

I.

Schola & Academiæ sunt utiles & summe necessariae, quippe cum Rerum-publicarum decus, fulcrum ac præsidium firmissimum sustineant. Unde Principes sollicitam, indefessam ac prudentem earum gerere debent curam.

II.

Ordinare debent Principes, ut literarum studia recte & religiose instituantur. Quare earum cultores eo sunt adigendi, ut eligant, qui rationem ac modum studiorum præscribant, dirigant, moderentur. Sunt damna manifesta, quæ resultant e perversa eorum ratione. Medela inde erit expectanda, utne quis temere ad superiores, quas vocant, Facultates proruat sine literarum humaniorum ac Philosophiæ præsidio.

III.

Constitutio hodiernarum scholarum ad præsentem studiorum faciem est attemperanda.

IV.

Restringenda ac finibus arctioribus est includenda multitudo eorum, qui literis sese consecrant, cavendumque, ne quis temere ad sacra hæc, prout vulgo fit, provolet. Ingeniorum habendus erit selectus, atque eorum scrutiniam publica auctoritate est injungendum. Illustri in loco hic positum est exemplum Regis Angliæ GEORGI, ad quod sese alii componant Principes.

V.

Academiæ scientiarum mirum in modum valent promovere literarum studia. Patet inde, quænam hic sese exerant officii partes intuitu Principum.

VI.

Recte Princeps e sua republica eliminat libros, religioni, bonis moribus, ac statui civitatis noxios, quo & referas maximam partem fabularum Romanensium, nec non carmina obscæna. Commendanda hinc est censura librorum publica.

VII.

Combustio librorum publica desiderium magis accendit, quam extinguit.

VIII.

Libertas philosophandi, quam multi præterdunt, non est in infinitum extendenda: Habet enim suos limites. Provideant igitur Principes, ne doctrinarum femina, quæ in religionis, reipublicæ ac morum detrimentum possunt efflorescere, spargantur. Libertati huic relinquendus est locus iis in rebus, quæ salva religione, ac salute reipublicæ possunt affirmari, aut negari.

ULB Halle

003 615 200

3

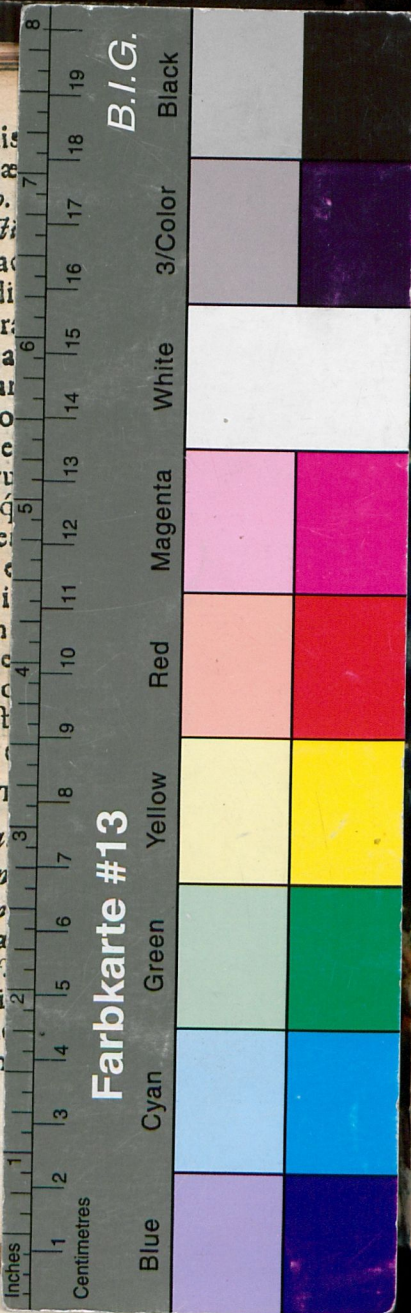

Sb.

V077

10
1698
5
1723

DE
SERENISSIMORUM
DUCUM POMERAN-
NIAE MERITIS
IN REM LITERARIAM
DISSERENT
PRÆSES
ANDREAS WESTPHAL;
PROF. PHIL. ORD.,
ET
AUGUSTINUS BALTHASAR,
GRYPHISWALDENSIS,
ANNO MDCCXXIII. DIE X. MARTII,
BOGISLAI XIV.,
MUNIFICENTISSIMI ACADEMIÆ GRYPHI-
CÆ PATRONI,
QVI
ANNO MDCXXXVII.
DIE,
QVEM DIXIMUS,
VITAM AC FAMILIAM CLAUSIT,
RELIQVORVMQVE
ANTECESSORUM GLORIOSISSIMORUM
MEMORIAM
PIA, DEVOTA AC VENERABUNDA
MENTE
INSTAURATURI

P 545

GRYPHISWALDIÆ, Typis C. HOEFFNERI, R. A. T.

